

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BATMAN İLİNDEKİ KAMU VE ÖZEL SPOR TESİSLERİNİN
ERİŞİLEBİLİRLİK STANDARTLARI YÖNÜNDEN
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Selim BULUT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER

Nisan-2023
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Selim BULUT tarafından hazırlanan “Batman İlindeki Kamu ve Özel Spor Tesislerinin Erişilebilirlik Standartları Yönünden Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı tez çalışması .../.../... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Atike YILMAZ

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mihraç KÖROĞLU

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

.....

Üye

Unvanı Adı SOYADI

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Selim BULUT

Tarih:

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATMAN İLİNDEKİ KAMU VE ÖZEL SPOR TESİSLERİNİN ERİŞİLEBİLİRLİK STANDARTLARI YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Selim BULUT

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER

2023, 72 Sayfa

Jüri

Doç. Dr. Atike YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER

Dr. Öğr. Üyesi Mihraç KÖROĞLU

Bu çalışmanın amacı “Batman ilindeki kamu ve özel spor tesislerinin erişilebilirlik standartları yönünden karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Araştırma kapsamına Batman ilindeki 10 kamu ve 10 özel olmak üzere toplamda 20 adet spor tesisi seçilmiştir. Bu tesisler, rastlantısal yöntem ile Batman ilindeki spor tesisleri içerisinde seçilmiştir.

Araştırma, tarama yöntemiyle gerçekleştirilmiştir ve araştırmada erişilebilirliği tespit etmek amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın ulusal geçerliliği olan binalar için iç ve dış mekânlar erişilebilirlik tespit formundan yararlanılmıştır. Tespit formu 7 başlık ve 62 soru ile sınırlandırılmıştır. Başlıklar; otoparklar, girişler, rampalar, tuvaletler, koridorlar, asansörler ve merdivenlerden oluşmaktadır.

Araştırmada Batman ilinde örnekleme alınan kamu ve özel sektör spor tesislerinin engelliler için yapılmış olan erişilebilirlik düzenlemeleri belirlenmiş ve elde edilen sonuçlara göre kamu spor tesislerinde %61,1 “Yeterli”, özel spor tesislerinde %25,4 ile “Yetersiz” düzeyinde bulunmuştur. Bu analiz sonucunda erişilebilirlik düzenleme kriterlerine göre Kamu tesislerinin erişilebilirlik bakımından daha iyi durumda olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engellilik, Erişilebilirlik, Spor, Spor Tesisi

ABSTRACT

MS THESIS

COMPARATIVE ANALYSIS OF PUBLIC AND PRIVATE SPORTS FACILITIES IN BATMAN PROVINCE IN TERMS OF ACCESSIBILITY STANDARDS

Selim BULUT

**THE GRADUATE EDUCATION INSTITUTE OF BATMAN UNIVERSITY
THE DEPARTMENT OF RECREATION MANAGEMENT**

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER

2023, 72 Pages

Jury
Assoc. Prof. Atike YILMAZ
Dr. Yusuf SÖZER
Dr. Mihrac KÖROĞLU

The aim of this study is to examine the public and private sports facilities in Batman in terms of accessibility standards and to evaluate their current status in terms of accessibility. A total of 20 sports venues, 10 public and 10 private, were selected within the scope of the research. These venues were determined by random method among all the facilities in Batman province.

The research was carried out by survey method, and for the determination of the accessibility the nationally valid indoor and outdoor spaces accessibility determination form of the Ministry of Family and Social Policies was used. The determination form is limited to 7 titles and 62 questions. Titles; parking lots, entrances, ramps, toilets, corridors, elevators and stairs.

In the research, the accessibility arrangements of public and private sector sports facilities, which were taken as a sample in Batman, for the disabled were determined and according to the results obtained, 61.1% in public sports facilities and 25.4% in private sports facilities were found at the level of "Inadequate". As a result of this analysis, it has been revealed that Public facilities are in better condition in terms of accessibility according to the accessibility regulation criteria.

Keywords: Disability, Accessibility, Sports, Sports Facilities

ÖNSÖZ

Engelli vatandaşlarımız toplumdan soyutlanmaması gereken bireylerdir. Yapılan her türlü yapı ve donatıların bireyler arası eşitlik ilkesi göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda, engellilerin erişebilirliğini sağlamak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmakta ve bunların yapılarda tesis edilerek toplum hizmetine sunulması beklenmektedir. Bu çalışmada kamu ve özel spor tesislerinin mevcut erişilebilirlik durumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın dolaylı amaçlarından biri erişilebilirliğin önemine dikkat çekmek ve bu anlamda bir bilinç gelişimine katkı sağlamaktır.

Araştırma süreci boyunca desteği, anlayışı ve fikirleriyle danışmanlığını esirgemeyen hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER'e; eğitim hayatım boyunca bilgi ve donanımlarını benden eksik etmeyen tüm hocalarıma ayrıca bu çalışmaya yönelmemde bireyler arası eşitlik ilkesi bilincinin toplum içinde yaygınlaştırılması hususunda en büyük etken olan engelli kız kardeşim Oya BULUT'a teşekkür ederim.

Selim BULUT
BATMAN-2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	İV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLOLAR LİSTESİ	İX
ŞEKİLLER LİSTESİ	X
RESİMLER LİSTESİ.....	Xİ
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	Xİİ
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5. Araştırma ile İlgili Sayıtlar	5
1.6. Terimlerin Tanımları.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1. Spor Kavramı	6
2.1.1. Sporun Tanımı.....	6
2.1.2. Sporun Kısa Tarihçesi	6
2.1.3. Spor Tesisinin Tanımı ve Önemi	7
2.1.4. Kurumlara Göre Spor Tesisleri	8
2.1.5. Spor Tesislerinin Çeşitleri.....	8
2.1.6. Spor Tesislerinde Bulunması Gereken Özellikler.....	9
2.2. Engellilik Kavramı.....	10
2.2.1. BM Engelli Tanımı	10
2.2.2. WHO Engelli Tanımı	10
2.2.3. 5378 Sayılı Engelliler Kanununda Engelli Tanımı	10
2.2.4. Engellilik Türleri.....	11
2.2.5. Dünya’da Engelli Nüfus ve Oranları	11
2.2.6. Türkiye’de Engelli Nüfus ve Oranları	11

2.3. Erişilebilirlik Kavramı	12
2.3.1. Erişilebilirlik Tanımı ve Türkiye'deki Gelişim Durumu.....	12
2.3.2. Türkiye'deki Erişilebilirlik Mevzuatları	13
2.3.2.1 İmar ile İlgili Mevzuatı	13
2.3.2.2 Engelliler ile İlgili Mevzuat	13
2.3.2.3 Yerel Yönetimler ile İlgili Mevzuat.....	13
2.3.3. Fiziksel Mekandaki Yapıların Erişilebilirlik Standartları	14
2.3.4. Spor Tesislerin Alanlarına Göre Erişilebilirlik Standartları	14
2.3.4.1 Park Alanları	14
2.3.4.2 Girişler	15
2.3.4.3 Rampalar	16
2.3.4.4 Merdivenler	18
2.3.4.5 Asansörler	19
2.3.4.6 Koridorlar	20
2.3.4.7 Tuvaletler	23
2.4. Benzer Araştırmalar.....	25
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	28
3.1. Evren ve Örneklem	28
3.2. Veri Toplama Süreci	28
3.3. Veri Analizi.....	29
4. BULGULAR.....	30
5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	42
KAYNAKLAR	51
EKLER	54
ÖZGEÇMİŞ	60

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Engelli nüfusun engel gruplarına göre dağılımı (EYHGM istatistik bülteni Nisan 2021, s.14).....	12
Tablo 2.2 Bina giriş rampalarının eğimi (TS 9111).....	17
Tablo 3.1 Ortalama Yüzdelik Değerleri İçin Belirlenen Aralıklar ve Düzeyleri.....	29
Tablo 4.1 Otoparkların Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	30
Tablo 4.2 Girişlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	31
Tablo 4.3 Rampaların Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	33
Tablo 4.4 Tuvaletlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	35
Tablo 4.5 Koridorların Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	36
Tablo 4.6 Asansörlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	37
Tablo 4.7 Merdivenlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	39
Tablo 4.8 Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1	Engelliler için uygun park yeri	15
Şekil 2.2	TSE göre ulaşılabilir giriş.....	16
Şekil 2.3	Ulaşılabilir giriş alternatifleri.....	16
Şekil 2.4	Bina giriş rampası örneği.....	17
Şekil 2.5	Rampa koruma bordürü (TS 9111).....	18
Şekil 2.6	Merdivenlerde duyumsanabilir yüzey örneği.....	19
Şekil 2.7	Asansöre ait iç ölçüler.....	19
Şekil 2.8	Asansör kabin dışı ölçüler (cm).....	20
Şekil 2.9	Tekerlekli sandalyenin U dönüşü yapabilmesi için gerekli alan.....	21
Şekil 2.10	Bir tekerlekli sandalye için en az net geçiş genişliği.....	22
Şekil 2.11	İki tekerlekli sandalye için en az net geçiş genişliği.....	22
Şekil 2.12	Tuvalet önden-yandan yaklaşım ölçüleri (TS 9111).....	23
Şekil 2.13	Pisuar ölçüleri (TS 911.....	24
Şekil 2.14	Lavabo ölçüleri (TS 9111).....	25

RESİMLER LİSTESİ

Resim 5.1.	Kamu spor tesisinde erişilebilir otopark düzenlemesi örneği.....	42
Resim 5.2.	Kamu spor tesisinde erişilebilir bina giriş düzenlemesi örneği.....	43
Resim 5.3.	Erişilebilir standartlarına uygun olmayan rampa örneği.....	44
Resim 5.4.	Kamu spor tesisinde erişilebilir tuvalet düzenlemesi örneği.....	45
Resim 5.5.	Kamu spor tesisinde erişilebilir koridor düzenlemesi örneği.....	46
Resim 5.6.	Erişilebilirlik standartlarına uygun olmayan asansör örneği.....	47
Resim 5.7.	Asansör kabin içi Braille alfabesi örneği.....	47
Resim 5.8.	Kamu spor tesisinde erişilebilir merdiven düzenlemesi örneği.....	48
Resim 5.9.	Kamu spor tesislerinde erişilebilirlik çalışması örneği.....	49

SİMGELER VE KISALTMALAR

BMGK = Birleşmiş Milletler Genel Kurulu.....	10
BM = Birleşmiş Milletler.....	10
WHO = World Health Organization.....	10
DSÖ = Dünya Sağlık Örgütü.....	10
ILO = Uluslararası Çalışma Örgütü.....	10
EYHGM = Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.....	11
TSE = Türk Standartları Enstitüsü.....	14
ASHB = T.C Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.....	28

1. GİRİŞ

İnsanlar günlük iş akışı dışında kalan serbest zamanlarında dışarı çıkmak, hava almak, görmek, dinlenmek, seyahat etmek, sağlıklı olmak, sosyal olmak ve çeşitli deneyimler yaşamak gibi farklı amaçlar için vakitlerini geçirirler. Bu vakitler evin içinde veya dışında, açık veya kapalı mekanlarda, aktif veya pasif şekilde gerçekleşmektedir.

Rekreasyon, insanların çalışma saatleri dışında kalan boş zamanlarında yaptıkları maddi çıkar amacı gütmeyen her türlü etkinlikleri ifade eden bir terimdir (Karaküçük, 2001, s. 10-55). Boş zamanlarımızda örneğin hafta içi, hafta sonu, resmi tatiller ve emeklilik gibi zamanlarda yapılabilir çok alternatifli aktiviteler vardır. Faaliyetler, insanların bireysel amaç ve isteklerine göre anlam kazandığından rekreasyonun kesin tanımını yapmayı zorlaştırmaktadır. Ancak farklı yaklaşım ve perspektiften tanımlar yapılmıştır. (Karaküçük, 2001, s. 20).

Rekreasyon, ingilizce yaratmak, oluşturmak anlamına gelen “create” fiilinin önüne; yeniden, tekrar anlamına gelen “re” ön ekinin gelmesiyle oluşan , “rekreasyon” (recreation), işten ve diğer etkenlerden bitkin ve yorgun insanları canlandırmak anlamına gelmektedir. Rekreasyon etkinlikleri, bireylerin ilişkilerine ve sosyo-kültürel uyumlarına olumlu etki yapmakta kişiye hayatındaki birçok sorunu ortadan kaldırma ve kendini geliştirme fırsatı vermektedir (Axelsen, 2009, s. 10). Rekreasyon faaliyetleri, insanların fiziksel ve zihinsel yorgunluğunu giderir, onlara fiziksel, zihinsel ve yaratıcı bir güç sağlar (Sağcan, 1986, s. 15).

Rekreasyon alanları ihtiyaçlara cevap verecek şekilde tasarlanmıştır. Kültür merkezleri, tiyatro ve sinema salonları, sergi alanlarında bireyler daha çok pasif katılımcı, izleyici durumdayken yürüyüş yolları, yüzme havuzları, spor salonları ve kayak merkezlerinde ise bireyler aktif katılımcı durumundadır.

Rekreatif etkinliklerden bir tanesi olan spor kavramı ise bireysel veya toplu olarak gerçekleştirilen, kendi kuralları olan, fiziksel ve zihinsel becerileri geliştiren, genellikle rekabet temelinde yapılan eğitici ve eğlenceli bir faaliyettir (Öğretici ve Karcılılar, 2005, s. 100).

Sporun, sosyal bir etkinlik olmasından dolayı, engelli vatandaşlara yönelik spor etkinlikleri ne kadar genişlerse, bu faaliyetlerin yapıldığı tesisler ne kadar erişilebilirse engelli vatandaşların tam katılımlarıyla fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır.

Engelli vatandaşların sosyalleşmesinde spor ve sporun yapıldığı alan olan tesisler önem teşkil etmektedir çünkü bu tesislerin erişilebilirlik konusunda uygun koşullarda olmaması bu bireylerin hem spordan hemde sosyal ortamlardan uzaklaşmasına neden olur.

Sporun toplumu bütünleştirme, kaynaştırma aracı olduğu düşüncesiyle spor tesisleri engellilere ne kadar uygun hale getirilirse kaynaşma ve bütünleşme o derece artacağı gibi sporun “herkes için spor” anlayışına da uygun olacağı aşîkârdır.

Her sportif aktivite aynı zamanda sosyal bir deneyimdir. Spor faaliyetlerine katılan kişiler duygularını oyun ve hareket yoluyla ifade etmenin bir yolunu bulmaktadır. Saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi duygular boşaltılırken aynı zamanda duyguların kontrol edilmesi öğrenilir. Birikmiş enerjiyi serbest bırakmanın bir yolu, oyunlara veya spor etkinliklerine katılmaktır. Spor aktivitelerine katılmak, kişinin sosyal ve fiziksel gelişimini destekler (İşler, 2013, s. 17).

Engelli vatandaşlar yaşadıkları yerden itibaren her yerde birçok engelle karşılaşmaktadırlar (Muftuoğlu, 2006, s. 20). Bu durumlar engellilerde fonksiyon bozukluklarını arttırmakta, hayat enerjilerini düşürmekte ve çeşitli psikolojik ve sosyal sorunlara yol açmaktadır (Ünügür, 2003, s. 99).

Ülkemizde engelli vatandaşların özellikle topluma entegrasyonlarında büyük sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Hayatın birçok yerinde görülen bu sorunlar, engelli vatandaşların hayatını sürdürdüğü toplumla uyum içinde yaşamalarını zorlaştırmaktadır (Subaşıoğlu, 2008, s. 399). Bu sosyal sorunu çözüme kavuşturmak için engelli vatandaşların dışarı çıkıp sosyal ortamlara rahatlıkla ulaşabilmesi ve katılabilmesi gerekmektedir (Müftuoğlu, 2006, s. 21).

Spor, bireye dar dünyasından uzaklaşma, başka çevreleri, başka insanları, inanç ve düşünceleri etkileme, insanlarla diyalog kurma fırsatı vermektedir. Bu bağlamda sporun yeni dostlukların ve sosyal uyumun oluşmasını ve güçlenmesini desteklediği söylenebilir. Böylece spora motive olan engelli bireylerin topluma yeniden kazandırılmaları hızlanırken, yaşamdaki sıkıntılarının da büyük ölçüde önüne geçilmiş olur.

Türkiye’de engelli bireylerin spor faaliyetlerinden yararlanması konusunda bazı kanunlar ve mevzuatlar bulunmaktadır (5378 sayılı kanunun 33.maddesi-Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Erişilebilir Ulaşım Stratejisi ve Eylem Planı-2020 Erişilebilirlik Yılı).

1 Temmuz 2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler ile Bazı Kanun ve Yönetmeliklerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un geçici ikinci maddesi uyarınca;

Kamuya ait mevcut idareler, mevcut yollar, kaldırımlar, yaya geçitleri, açık alanlar, yeşil alanlar, spor sahaları ve benzeri sosyal ve kültürel altyapı alanları ile kamu hizmeti sağlayan gerçek ve tüzel kişilerce yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu uygulamaların hayata geçirilmesi için 7 Temmuz 2005 tarihinden itibaren 7 yıllık süre tanınmıştır. İlgili tarihten bu zamana dek geçen süreçte erişilebilirlik anlamında engellilere yönelik düzenlemelerin gerçekleştirilmesine ilişkin yasal gerekliliklerin ne denli hayata geçmiş olduğunu belirlemeye ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmada, Batman ilindeki kamu ve özel spor tesislerinin erişilebilirlik yönünden mevcut durumlarını belirlemek ve karşılaştırmalı bir değerlendirme yapmak problem alanı olarak belirlenmiştir.

1.1. Problem Cümlesi

“Batman ilindeki kamu ve özel spor tesislerinin erişilebilirlik standartları yönünden karşılaştırmalı olarak incelenmesi” adlı araştırmanın problem cümleleri aşağıdaki gibidir.

1. Batman’da kamu spor tesislerinin erişilebilirlik standartları yönünden mevcut durumu nedir?
2. Batman’da özel spor tesislerinin erişilebilirlik standartları yönünden mevcut durumu nedir?
3. Batman ilindeki kamu ve özel spor tesislerinin erişilebilirlik standartları yönünden karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

“Batman ilindeki kamu ve özel spor tesislerinin erişilebilirlik standartları yönünden karşılaştırmalı olarak incelenmesi” adlı araştırma,

- Batman ilindeki seçilmiş spor tesislerinin engelli kişilerin kullanımlarına uygunluğunu belirlemek,

- Hangi tesislerin (kamu-özel) erişilebilirlik konusunda çalışmaları/düzenlemeleri bulunduğunu göstermek ve bunları karşılaştırmak
- Tesislerin fiziki şartlarının erişilebilirlik standartlarına uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Fiziksel egzersizin herkes için gerekli olduğu bir gerçektir. Ayrıca fiziksel egzersiz ve spor, bireylerin sosyalleşmesinde ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynamaktadır (Yetim, 2000, s. 155). Bu ihtiyaçların giderildiği başlıca yerlerden olan spor tesisleri toplumun tüm bireylerine hitap etmelidir. Toplumda engelli bireyler bu bakımdan fırsat eşitsizliği yaşamamalıdır. Engelli bireyler bu tesisleri kullanırken yapıların fiziksel engelleriyle karşılaşılırsa toplumla bütünleşmeleri, kaynaşmaları ve sosyalleşmeleri de güçleşmektedir. Bu yönde Ülkemizde 5378 sayılı Engelliler Kanunu ayrıca bazı kanun ve yönetmeliklerde değişiklik yapılmasıyla hayata geçirilmek istenen erişilebilirlik ile ilgili düzenlemelerin uygulamadaki durumunu belirlemek, mevcut durum çerçevesinde varsa eksikliklerin ve yapılması gereken iyileştirmelerin ortaya çıkarılmasını sağlamak engelli bireylerin söz konusu fırsat eşitsizliğini gidermede önemli rol oynayabilir. Bu doğrultuda bu araştırma ile;

- Kamu ve özel spor tesislerin erişilebilirlik yönünden mevcut durumlarının belirlenmesinin,
- Kamu ve özel spor tesislerin erişilebilirlik yönünden karşılaştırılmasının,
- Araştırılan tesislerin erişilebilirlik yönünden hangi alanlarda düzenleme yapılmasının gerektiğinin ortaya çıkarılmasının,
- Erişilebilirlik konusunda bilgi sahibi olmayan ilgili kurum ve kuruluşların aydınlatılmasının,

bu araştırmanın önemini ortaya koyduğu söylenebilir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Batman ilinde kamuya ait 10 spor tesisi ile özel kişi ve kurumlara bağlı 10 spor tesisine ilişkin toplanan verilerle sınırlıdır.

- Araştırmada kullanılan tespit formundaki sorular, spor tesislerinde olması gereken asgari düzenlemeler çerçevesinde 7 başlık ve 62 madde ile sınırlandırılmıştır.
- Tespit formundaki erişilebilirlik soruları görme ve bedensel engelli gruplara göre hazırlanmıştır. Diğer engelli grupların kapsam dışında bırakılmasının nedeni mekânlarda onlara yönelik standartların çok az olmasından kaynaklanmaktadır.

1.5. Araştırma ile İlgili Sayıtlar

Tespit formunda sorgulanan maddelerle ilgili olarak;

- Bu araştırmada kullanılan erişilebilirlik kısaltılmış tespit formunu katılımcıların gerçek görüşleri ile yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Terimlerin Tanımı

Spor: Önceden belirlenmiş kurallara göre birey veya takım olarak fiziksel ve ruhsal kapasitelerin ortaya konduğu mücadelelerdir (Öğretici & Karcılılar, 2005, s. 110).

Spor Tesis: Spor faaliyetlerinin yapıldığı içerisinde saha, tribün, tuvalet soyunma odası ve duş gibi üniteleri bulunan yapılardır.

Engellilik: Yetersizlik veya engellilik sonucunda, belirli bir kişide meydana gelen ve o kişinin yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel durumuna göre normal sayılabilecek faaliyette bulunma yeteneğini önleyen ve sınırlayan dezavantajlı bir durumu ifade eder (WHO, 1980, s. 29)

Erişilebilirlik: Şehirde yaşayan bütün bireylerin, kentin sunduğu kamusal hizmetlerin tümüne ulaşabilmesi demektir (Birleşmiş Milletler, 2021).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ele alınan probleme ilişkin kuramsal çerçeve ilgili alanyazın doğrultusunda tanıtılmıştır.

2.1 Spor Kavramı

Spor, bireysel ve toplu olarak gerçekleştirilen, kendi kuralları olan, fiziksel ve zihinsel becerileri geliştiren, genellikle rekabet temelinde gerçekleştirilen eğitici ve eğlenceli bir faaliyettir (Öğretici & Karcılılar, 2005, s. 120).

2.1.1 Sporun Tanımı

Spor, gerçekte bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığını geliştirmek, rekabet içinde belirli kurallara göre yarışma, heyecan duyma, galip gelme ve başarı gücünü arttırmaya yönelik sıkı uğraşlardır (Aracı, 1999, s. 10). Spor belirli bedensel efor ve beceriler isteyen rekabete dayalı ve eğlenceli faaliyetlerdir (Anonim, 1990).

Spor, oyun, mücadele ve rekabet anlayışıyla yapılan kondisyon artırıcı fiziksel aktivitedir. Bireysel veya toplu oyunlar şeklinde yapılan, genellikle bir rekabete yol açan, katı kurallara göre oynanan ve hemen bir fayda beklenmeksizin gerçekleştirilen tüm vücut hareketleridir (Anonim, 1993).

Spor, komplike fiziksel becerileri ve yoğun fiziksel çabayı gerçekleştirir; kurallara dayalı rekabeti içerirken aynı zamanda özgürlük ve yaratıcılık sunar. Spor, insanın ruh sağlığının yanında sosyal davranışlarını kontrol altında tutan, zihinsel ve motor becerilerini bir üst seviyeye yükselten biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (Orkunoğlu, 1985, s. 18).

2.1.2 Sporun Kısa Tarihçesi

Günümüzde spor, insanların sağlıklı olmak, zinde kalmak ve mutlu olmak için başvurduğu etkinlik iken eski zamanlarda güçlü olmak, zorlukların üstesinden gelmek, hayatta kalmak için yapıldı. İnsanın doğa ile mücadelesi aynı zamanda sporun tarihsel sürecini başlatır. Hayatta kalmak için atma, tutuma, koşu etkinlikleri bir yaşam faaliyeti olarak kabul edilir bu süreç hem bireyi hem de sporu geliştirmiştir. Yaşam koşullarına bağlı olarak yapılan çalışma biçimleri farklılaşmıştır (Bileyci, 2015, s. 15). Antik yunan dönemine baktığımızda sadece koşu dalında yapılan ve oldukça ilgi gören maratonlar tarihe ışık tutmaktadır. Zamanla farklı branşlarında yer almasıyla günümüzde en büyük organizasyon olarak olimpiyatlar yer almaktadır (Serdaroğlu, 2002). 19 yüzyılın

başlarında Danimarka'da doğan ve daha çok İsveç toplumunda kabul gören Jimnastik ile spor dünyaya yayılmaya başlamış beden eğitimi ve spor derslerinin temelini oluşturmuştur. Eğitim camiasına girmesiyle birçok bilim dalıyla ilişkili hale gelmiştir. Bu durumun neticesinde üzerinde birçok araştırma ve deneyler yapılarak önemi gittikçe artan bir duruma gelmiştir (Erkan, 1998, s. 44).

Sağlıklı bir yaşam için spor fikri 19. yüzyılın başlarında tartışılmaya başlanmış ve altmışlı yıllarda da bu alandaki çalışmaların sayısı önemli bir düzeye yükselmiştir. Bu çalışmalarda önceleri, zıt bakış açıları ve teoriler sunulmuştur. Sınırlı sayıda konu üzerinde deneyler gerçekleştirilmesine rağmen zaman içinde eğitimcilerin yanında; psikologlar, sosyologlar ve tıp bilim adamlarının da konu üzerinde çalışıyor olması önemli atılımların habercisi olmuştur (Erkan, 1998, s. 55).

2.1.3 Spor Tesisinin Tanımı ve Önemi

Toplumu oluşturan bireyler, hayatlarını devam ettirebilmek ve toplum tarafından kendilerine verilen görevleri tam ve doğru olarak yerine getirebilmek için çeşitli mal ve hizmetlere ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçları karşılamak için ürün ve hizmetlerin üretildiği yerlere tesis denir (Başaran, 1984, s. 125).

Kamu yararı gözetilerek her türlü sportif faaliyetlerin üretildiği, düzenlendiği, hizmete sunulduğu açık veya kapalı alanlardır. Bunlar GSGM tesisleri, sosyal hizmet alanları, özel, tüzel, kamu kurum ve kuruluşlara ait her türlü sportif tesis ve üniteleri şeklinde anlaşılmaktadır (Demirci, 1986, s. 117).

Spor tesisleri denildiğinde akla, spor aktivitelerinin yapıldığı her türlü tesis (salon, stadyum, pist vb.) gelmektedir. Bunlara ek olarak çeşitli sportif faaliyetlerin yapılmasına olanak sağlayan koru, orman, ırmak, kanyon gibi arazi alanları da bu kapsamın içinde düşünmek mümkündür (Doğu, 1990, s. 50). Diğer bir ifadeyle spor tesisleri, sportif faaliyetlerinin yapıldığı, sporculara ve spor severlere hizmet sunan yerlerdir (Salman, 1992, s. 59).

Spor alanları ve spor sahaları engellilerin sosyalleşmesi açısından önemlidir çünkü bu mekanların erişilebilir olması engelli bireylerin hem spora hem de sosyal ortamlara yakınlaştırılması anlamına gelmektedir. Bundan dolayı spor tesisleri daha planlama aşamasındayken engelli vatandaşlar düşünülerek tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.

2.1.4 Kurumlara göre spor tesisleri

Kurumlara göre spor tesisleri, kamu spor tesisleri ve özel spor tesisleri olarak iki bölümde incelenebilir (Karaca, 2002, s. 6).

- **Kamu Spor Tesisleri**

Spor hizmetlerinin hazırlanması ve sunulmasıyla ilgili olarak 1982 Anayasasında; Kamu ve spor alt yapısının kurulmasını ve vatandaşların spora katılımını belirlemektedir. Özel sektörün gücünün yetmediği durumlarda girişim ve tesislerin Kamu kaynaklarının kullanılarak yapılması kriteri kamu hizmeti olarak kabul edilmektedir (Karaca, 2002, s. 6).

Vatandaşların spora katılımını ve bu yöndeki ihtiyaçlarını karşılamak için devlet eliyle yapılmış kuruluşlara örnek olarak GSGM, TSK, MEB vb bakanlıkların spor saha ve salonlarını örnek gösterebiliriz (Çetin, 2000, s. 8).

- **Özel Spor Tesisleri**

İnsanların spor konusundaki ilgilerini, ihtiyaçlarını belirli ücret karşılığında hizmet üreterek sunmak amacıyla özel veya tüzel olarak yapılmış kuruluşlardır (Karaca, 2002, s. 6).

2.1.5 Spor Tesislerinin Çeşitleri

Sporun ulusal düzeyde gelişmesi ve yaygınlaşması için gerekli olan spor ortamının ön koşullarından biri de spor sahaları ve tesislerinin oluşturulmasıdır (Türk Sporunun Uygulama Politikası Komisyonu, 1990).

Günümüzde spor tesisleri;

- Çok amaçlı tesisler,
- Tek amaçlı tesisler, şeklinde yapılmaktadır.

Spor tesisleri yapımında uluslararası standartlar dikkate alınarak büyük organizasyonlara ev sahipliği yapılabilecek spor tesislerinin yapımına gidilmelidir. Yine, spor hizmet ve yatırımlarının topluma dönük hale getirilmesinde fırsat eşitliği göz önünde bulundurulmalıdır (Erkal, Güven, & Ayan, 1998, s. 104-106).

Spor tesisi yapımında vatandaşların ihtiyaçlarının yanı sıra farklı branşların üretilmesine ve bu farklı branşlardan faydalanma oranına göre şekillenmektedir. Spor

tesisinin varlığı da hem spor talebine ve spor programlarının üretimine hem de hizmetlerden faydalanma oranına tesir etmektedir (Ekenci & İmamoğlu, 2002, s. 50).

İnsanların istekleri ve amaçları doğrultusunda yapılan spor tesislerini incelediğimizde;

Stadyumlar, Futbol Sahaları, Yüzme Havuzları, Spor Salonları, Antrenman Spor Salonu, Binicilik Tesisleri, Atış Poligonu, Tenis Sahaları, Okçuluk Tesisleri, Kış Sporları Tesisleri, Atletizm Stadyumu, Güreş Salonları, Cirit Oyun Alanları, Basketbol Sahaları, Voleybol Sahaları, Dağcılık Spor Alanları, Yelken Spor Alanları, Kürek Spor Alanları, Bisiklet Spor Alanları, Rafting Spor Alanları, Sporcu Eğitim Merkezleri, Kamp Eğitim Merkezleri, Gençlik Merkezleri, Kayak evi ve Kayak Merkezleri belli başlı spor tesisleri arasında sayılabilir (Ekenci & İmamoğlu, 2002, s. 60).

2.1.6 Spor Tesislerinde Bulunması Gereken Özellikler

Salman'a (1992) göre, spor tesisi tasarlanırken şu temel özelliklere sahip olması göz önünde bulundurulmalıdır.

- Tesis bünyesinde birçok hizmet sunmalıdır. Spor tesisleri birçok spora hizmet verecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu, tesisin kullanım oranını arttırmaktadır.
- Tesisten çok sayıda kişi yararlanmalıdır. Tesislerin çok yönlülüğünün amaçlarından biri, tesisten çok kişinin faydalanmasını sağlamaktır. Tesisten farklı yaş gruplarının yararlanması amaçlanmalıdır.
- Tesis sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılamalıdır. Spor tesisleri sadece spor sahası olarak görülmemelidir. Tesisler planlanırken; sporcuların, spor uzman ve yöneticilerin, seyircilerin sosyal ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.
- Tesisler emniyetli ve güvenli bir donanımına sahip olmalıdır. Sportif faaliyetler sırasında sakatlık ve yaralanma riskini minimum düzeyde tutacak bir yapıda olması gereklidir.

2.2 Engellilik Kavramı

Engellilik konusunda değişik kaynaklarda çoğunlukla da aynı anlama gelecek şekilde farklı kavramlar kullanılmaktadır. Engelliliğin her zaman her yerde geçerli ölçülerle tanımını yapmanın bir hayli güç olmasından dolayı literatürde çok değişik tanımları yapılmaktadır (Özyılmaz, 2022, s. 29).

2.2.1 BM Engelli Tanımı

BMGK Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi'nde engelli tanımı şöyle yapılmaktadır (9 Aralık 1975 3447 sayılı Engelli Kişilerin Hakları Bildirisi 1. madde).

“Normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlardır”.

2.2.2 WHO Engelli Tanımı

Engellilik kavramına DSÖ, BM ve ILO tarafından farklı bakış açılarından yaklaşılmaktadır. DSÖ, engellilik kavramı hakkında aşağıdaki gibi hastalık sonuçlarına dayanan, sağlık yönüne ağırlık veren bir tanımlama ve sınıflamayla üçe ayırmıştır (<https://www.who.int/>, 2021):

- Bozukluk (Impairment): Psikolojik, anatomik veya fiziksel yapı ve fonksiyonlardaki bir noksanlığı veya dengesizliği ifade eder.”
- Yetersizlik (Disability): Bir noksanlık sonucu meydana gelen ve normal sayılabilecek bir insana oranla bir işi yapabilme yeteneğinin kaybedilmesi ve kısıtlanması durumunu ifade eder.”
- Engellilik (Handicap): Bir noksanlık veya engellilik sonucunda, belirli bir kişide meydana gelen ve o kişinin yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel durumuna göre normal sayılabilecek faaliyette bulunma yeteneğini önleyen ve sınırlayan dezavantajlı bir durumu ifade eder.”

2.2.3 5378 Sayılı Kanun'da Engelli Tanımı

5378 sayılı Engelli Hakları Hakkında Kanun kapsamında engelli kavramı şu biçimde tanımlanmıştır:

Doğuştan veya sonradan oluşan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi “engelli” olarak tanımlanmaktadır.

2.2.4 Engellilik Türleri

Engellilik tiplerini kesin ölçütlerle ayırmak her zaman mümkün olmamaktadır. Bazı hastalıklar (serebral palsy vb.) tedavi edilmediğinde veya tedavi edilse bile zihinsel bazı bozukluklara yol açmakta, bazı kişilerde ise aynı hastalık ortopedik bozukluklara

veya her iki bozukluğa da neden olabilmektedir. Bu yüzden engelli açısından engele neden olan faktörün bir önemi olmayıp, bu faktör sonucu kişide meydana gelen fonksiyon kaybı veya çalışma gücü kaybı dikkate alınmaktadır (Çakmak, 2006, s. 56).

Engelliler;

- Bedensel engelli
- Görme engelli
- İşitme engelli
- Dil ve konuşma engelli
- Zihinsel engelli
- Diğer engel grupları

2.2.5 Dünyada Engelli Nüfus ve Oranları

Bugün Dünyada çok sayıda engelli var ve engelli vatandaşların sayıları her geçen gün artmaktadır (ILO, 2008). Dünya Bankası ve Dünya Sağlık Örgütü'nün birlikte yaptıkları çalışma sonuçlarına göre bugün Dünyada 1 milyar engellinin bulunduğu belirlenmiştir (WHO, 2011). Birleşmiş Milletler Gelişim Programına göre engelli bireylerin %80'i geliştirmekte olan ülkelerde yaşamaktadır (UN, 2008a, UNFPA, 2005).

2.2.6 Türkiye'de Engelli Nüfus ve Oranları

Türkiye Ulusal Engelli Veri Sisteminde kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısı; 1.414.643'ü erkek, 1.097.307'si kadın olmak üzere 2.511.950'dir (EYHGM istatistik bülteni Nisan 2021, s.14).

Türkiye nüfusunun %13,78'inin ortopedik, %9,53'ünün görme, %17,07'inin zihinsel, %1,49'unun dil ve konuşma, %7,97'inin işitme, %40,63'ünün ise süregen hastalıklar olduğu saptanmıştır (Tablo 2.1.).

Tablo 2.1. Engelli nüfusun engel gruplarına göre dağılımı (EYHGM istatistik bülteni Nisan 2021, s.14)

Engel Grubu	Kişi Sayısı	Oranı (%)
Görme	215.076	9,53
İşitme	179.867	7,97

Dil ve Konuşma	33.686	1,49
Ortopedik	311.131	13,78
Zihinsel	385.313	17,07
Ruhsal ve Duygusal	170.927	7,57
Süreçten Hastalıklar	917.259	40,63
Diğer	44.248	1,96
Toplam	2.257.07	100

2.3 Erişilebilirlik Kavramı¹

İnsanların kimseye ihtiyaç duymadan tüm hizmetlere ulaşabilmesi ve kullanabilmesi, kısaca sosyal hayata katılımı için yapıları çevre ve şehir hizmetlerinin tüm önlemlerini içerir. (Erişilebilirlik Uzmanı, 2022)

2.3.1 Erişilebilirlik Tanımı ve Türkiye’deki Gelişim Durumu

Erişilebilirlik kentte yaşayan herkesin, kentin sunduğu tüm kamu hizmetlerinden yararlanabilmesi anlamına gelmektedir. Aynı kenti paylaşan herkesin en tabii hakkıdır, şehirleşmenin, şehre ait kararlara katılabilmenin ve o yere aidiyet duyabilmenin vazgeçilmez bileşenidir.

Ülkemizde 1997 yılında 572 sayılı KHK ile erişilebilirlik-ulaşılabilirlik hakkında ilk hüküm verilmiştir. Bu hüküm ile birçok kanunda engellilere yönelik düzenlemeyi beraberinde getirmiştir. Bunlardan bir tanesi 3194 sayılı İmar Kanunu’na erişilebilirlikle ilgili bir madde eklenmiştir. Bu madde ile yapılmış ve yapılacak olan her türlü yapıların engellilerin erişilebilirliğine uygun hale uygun hale getirilmesini sorumlu kılmayı hüküm altına alınmıştır.

1 Temmuz 2005 yılında 5378 sayılı KHK ile engellilerle ilgili değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklik ile kamuya ait her türlü yapıların engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirmek için 7 yıllık süre verilmiştir. 2012 yılına gelindiğinde beklenen sonuç elde edilemeyince 3+3 şeklinde iki kez daha süre verilmiştir.

¹ “Erişilebilirlik” terimi Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmede “ulaşılabilirlik” terimi yerine tercih edilmiştir. Bu araştırmada her iki ifade de birbirinin yerine kullanılmıştır.

2.3.2 Türkiye'deki Erişilebilirlik Mevzuatları

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 7'inci, geçici 2'inci ve geçici 3'üncü maddelerinde kamu kullanımına açık binalar, açık alanlar ve toplu taşıma araçlarında ve hizmetlerinde erişilebilirliğin sağlanmasına ve geçici 3'üncü maddede ayrıca erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesine yönelik amir hükümler yer almaktadır.

2.3.2.1 İmar ile İlgili Mevzuat

- 3194 sayılı İmar Kanunu
- Planlı- Plansız Alanlar Tip İmar Yönetmeliği
- Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik
- Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği
- Otopark Yönetmeliği
- Sığınaklarla İlgili Ek Yönetmelik

2.3.2.2 Engelliler ile İlgili Mevzuat

- 5378 sayılı Engelliler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Yapılarda Engellilerin Kullanımına Yönelik Proje Tadili Komisyonları Teşkili, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- 2006/18 sayılı Başbakanlık Genelgesi
- Başbakanlık Talimatı

2.3.2.3 Yerel Yönetimler İle İlgili Mevzuat

Yerel yönetimler ile ilgili 4 başlık yer almaktadır.

- 5393 sayılı Belediye Kanunu
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu
- Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik

2.3.3 Fiziksel Mekândaki Yapıların Erişilebilirlik Standartları

Ülkemizde çevrenin yapısal düzenlemeleri engellilerin hareket etmesini daha çok zorlamakta ayrıca engelli olmayan vatandaşların hareketlerini kısıtlayıcı çeşitli engeller bulundurmaktadır. Hareket kısıtlılığı bulunanların bağımsız hareket etmeleri

önündeki engeller, kişinin konutundan başlayarak ve dışarıya çıktığı ilk andan itibaren karşısına çıkmaktadır. Uygun düzenleme ve uygulamalarla engellilerin başka vatandaşlara ihtiyaç duymadan kentin olanaklarından yararlanmalıdırlar.

Engelli ve hareket kabiliyeti kısıtlı vatandaşların çevreyi ve sağlanan hizmetleri kullanmasını sağlamak için yapılabilecek uygulamalara örnek olarak, açık alanlara ve kaldırımlara standart rampaların ve hissedilebilir işaretlerin yapılması verilebilir.

Erişilebilirlik açıdan belli başlı ölçütler mevcuttur:

- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmesi kapsamında, Engellilerin Erişilebilirliğinde Engelsiz Çevreler Tasarlama Kılavuzu (Birleşmiş Milletler, 2021).
- ADA (American with Disabilities Act) Amerikan standardı
- TS 9111/ Nisan 1991
- TS 12460/ Nisan 1998
- TS 12576/ Nisan 1999

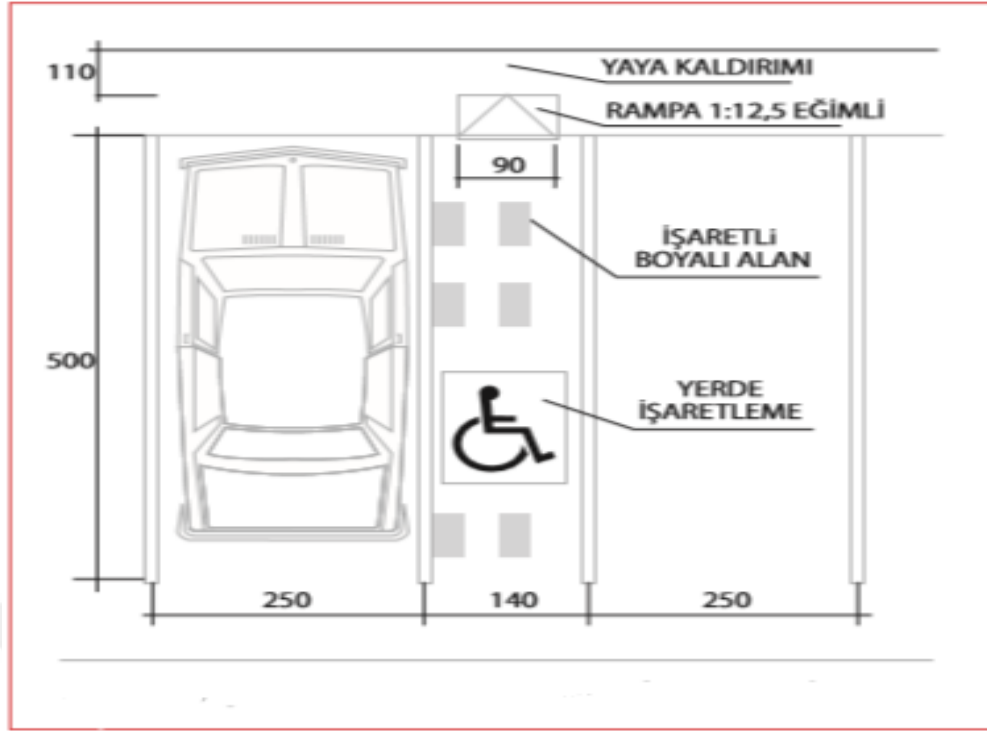
2.3.4 Spor Tesislerin Alanlarına Göre Erişilebilirlik Standartları

Bu bölümde spor tesislerinde park alanları, bina girişleri, rampalar, merdivenler, asansörler, koridorlar ve tuvaletlerde olması gereken standartlar belirtilmiştir.

2.3.4.1 Park Alanları

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 1993 yılında yayınladığı yönetmeliğe göre; her 20 araçlık park yerinin biri engellilere ayrılması ve buranın engelli işaretiyle belirtilmesi gerektiği yayınlanmıştır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı,1993).

Engelli park yerinin genişliği 3,50 m olmalıdır. Park yerlerinde engelli bir kişinin araca giriş çıkışını engelleyecek bir teçhizat veya donanım bulunmamalıdır. Ayrıca engelliler için ayrılan park yerlerinin zeminine sarı boya ile işaretlenmesi ve ek levha ile gösterilmesi gerekmektedir (OFD, 2004, s. 23).

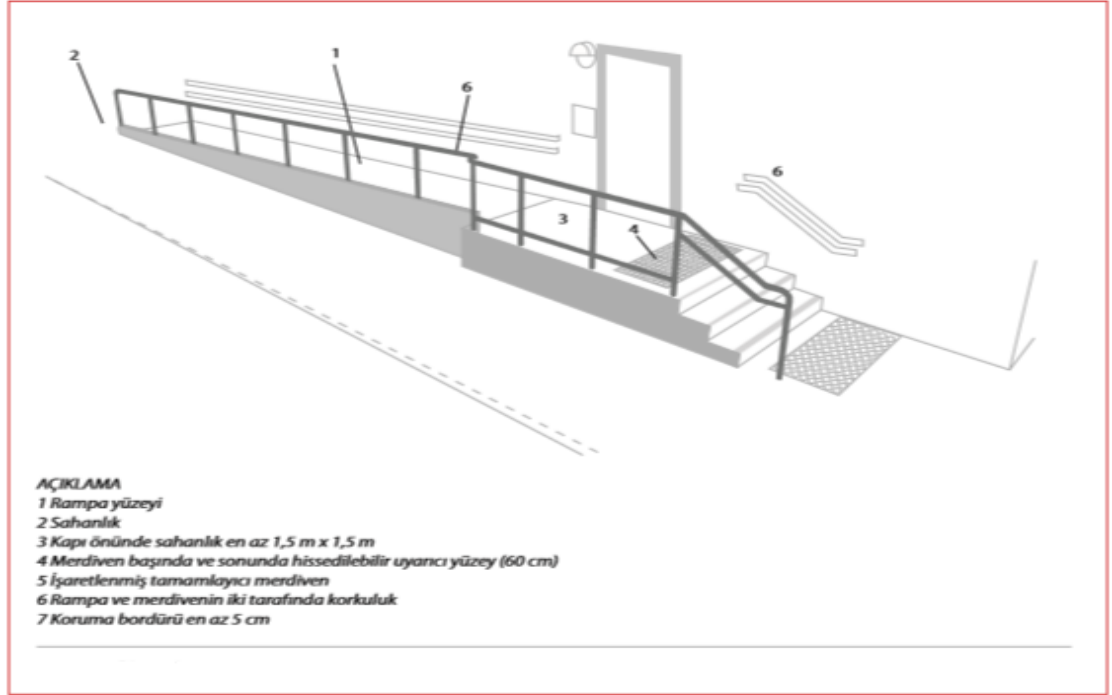

Şekil 2.1. Engelliler için uygun park yeri

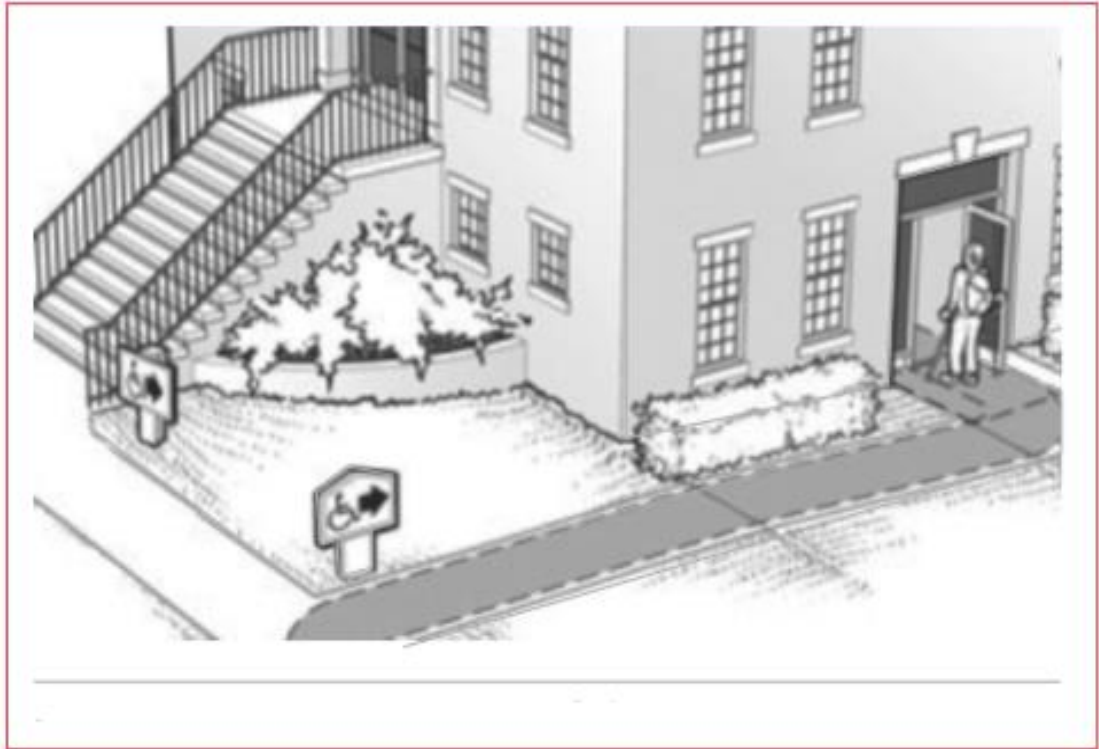
2.3.4.2 Girişler

Binaların en az bir girişine engelsiz erişim sağlanmalıdır. Erişim yollarının genişliği en az 90 cm olmalı ve varsa rampaların eğimi en fazla 1.12'yi (%8) geçmemelidir. 15 cm'den yüksek rampalarda her iki tarafa 90 cm yüksekliğinde korkuluk konulmalıdır. Alternatif engelsiz girişler kullanılacaksa bu girişler tabelalarla işaretlenmeli ve yönlendirme levhaları konulmalıdır (ADA, 1994).

Görme engelli veya az görenlerin kullanımına yönelik girişlerde, yüksekliği 2,03 m'den az olan donanım(tabela, aydınlatma direkleri vb.) olmamalıdır. Kot farkı oluşturan merdivenlerde korkuluk yerleşimi ihmal edilmemelidir (ADA, 1994).

Şekil 2.2. Ulaşılabilir giriş

Şekil 2.3. Ulaşılabilir giriş alternatifleri

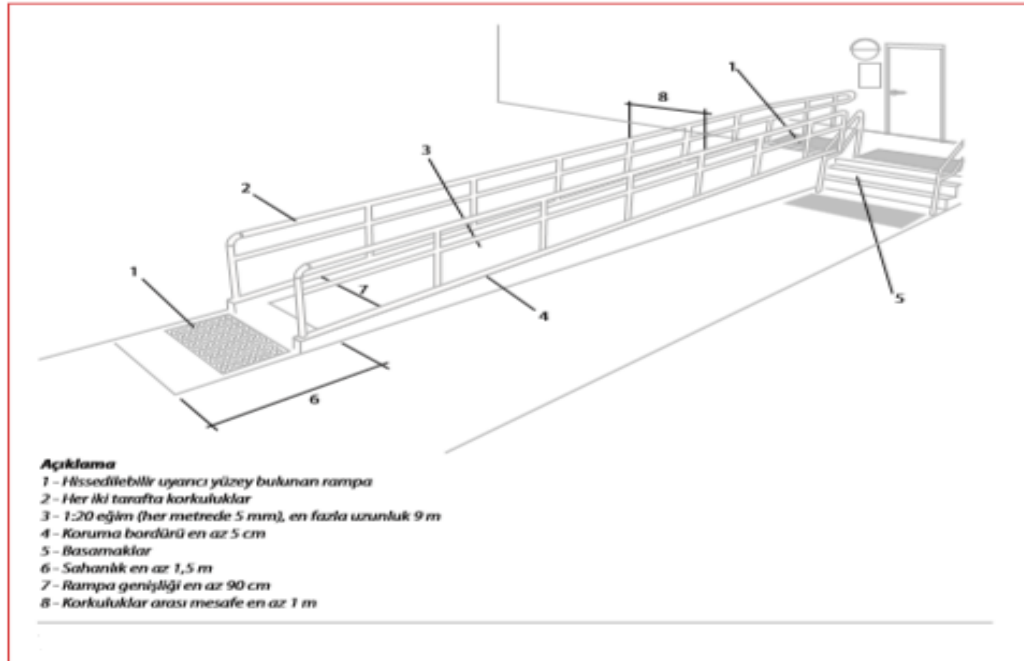
2.3.4.3 Rampalar

Yapıların girişinde rampa varsa bunların net genişliği en az 90 cm, tercihen 1 m olmalıdır. Toplu kullanımına açık binalarda bu net genişlik en az 1m olmalıdır. Rampanın yatay uzunluğu 2 m'den fazla veya rampa yüksekliği 15 cm'den fazla ise

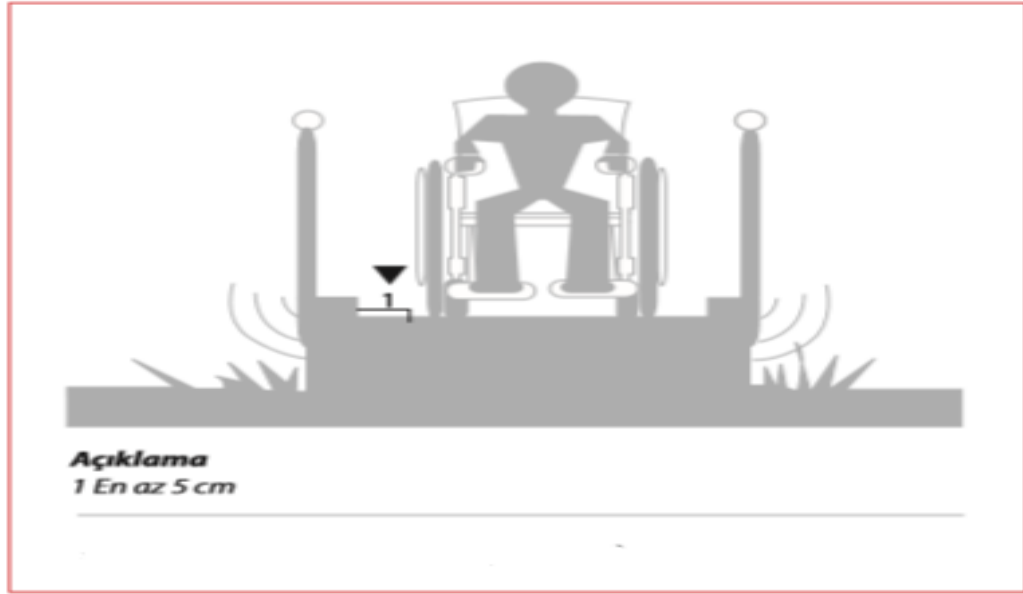
rampanın her iki yanında bariyer bulunmalıdır (Şekil 2.4.). Rampaların yüzeyi düz, sert, sağlam ve kaymaz yüzeye sahip olmalı ve drenaj ızgarası bulunuyorsa bunun üstü geçişi engellemeyecek şekilde kapatılmalıdır. Rampanın başında ve sonunda yeterli hissedilebilir kılavuz yüzeyler bulunmalıdır. Rampanın açık tarafına en az 5 cm yüksekliğinde bir koruyucu kenar yerleştirilmelidir (Şekil 2.5.). Bina giriş rampalarının eğimi aşağıdaki Tablo 2.2.'de verildiği gibi olmalıdır:

Tablo 2.2. Bina giriş rampalarının eğimi

En fazla yükseklik	En fazla eğim
15 cm ve daha az	1.12 yani 8%
16 cm-50 cm arası	1.14 yani 7%
51 cm-100 cm arası	1.16 yani 6%
100 cm üzeri	1.20 yani 5%

Şekil 2.4. Bina giriş rampası örneği

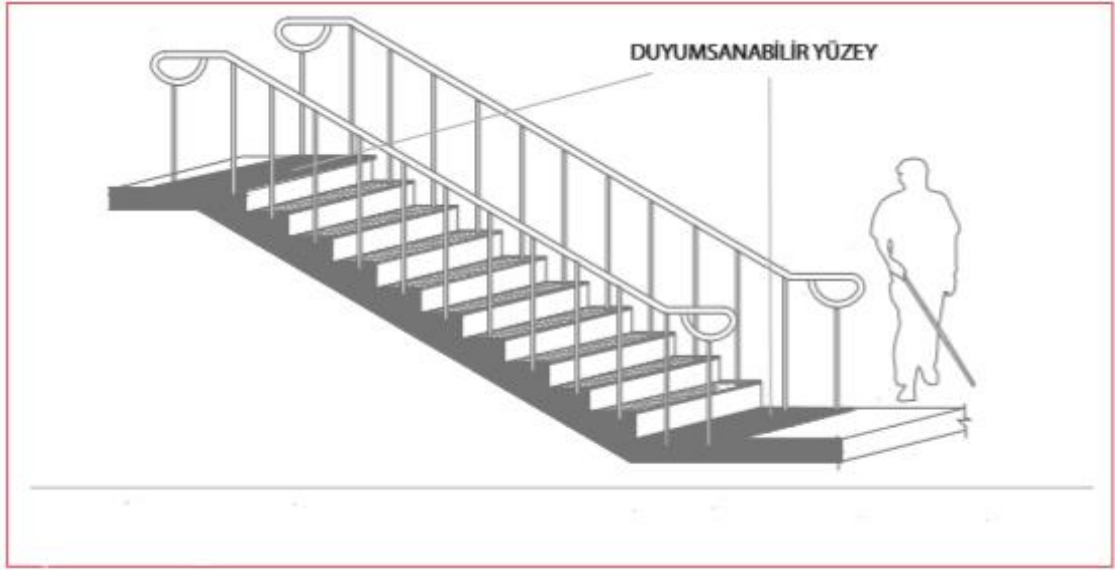

Şekil 2.5. Rampa koruma bordürü (TS 9111)

2.3.4.4 Merdivenler

Merdivenler, engellilerin hareketini engellediği için farklı yükseklikleri bir rampa ile birbirine bağlamak erişilebilirliği sağlamak açısından önemlidir. Yürüyen merdivenler engelliler için uygun değildir (Aydeniz ve Şendur, 2003, s. 35). Ancak zorunlu olarak merdiven yapılması halinde dikkat edilmesi gerekenler:

- Uygun malzeme ve donanım ile merdiven başlangıcı iyi yapılmalıdır.
- Uzun ve dik merdivenlerde 8-10 basamakta bir sahanlık yapılmalıdır.
- Her iki tarafa küpeşte yapılmalı, küpeşte sürekli olmalı ve çapı yaklaşık 4 cm olmalıdır (Şekil 2.6.).
- Merdiven basamaklarında pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama kullanılmalıdır.
- Görme engellilerin merdivenleri bulabilmesi ve algılayabilmesi hissedilebilir yüzeyler kullanılmalıdır. Hissedilebilir yüzey, ilk basamaktan hemen önce başlamalı ve merdiven bitiminde boşluktan sonra merdiven genişliği kadar olmalıdır (Şekil 2.6.).

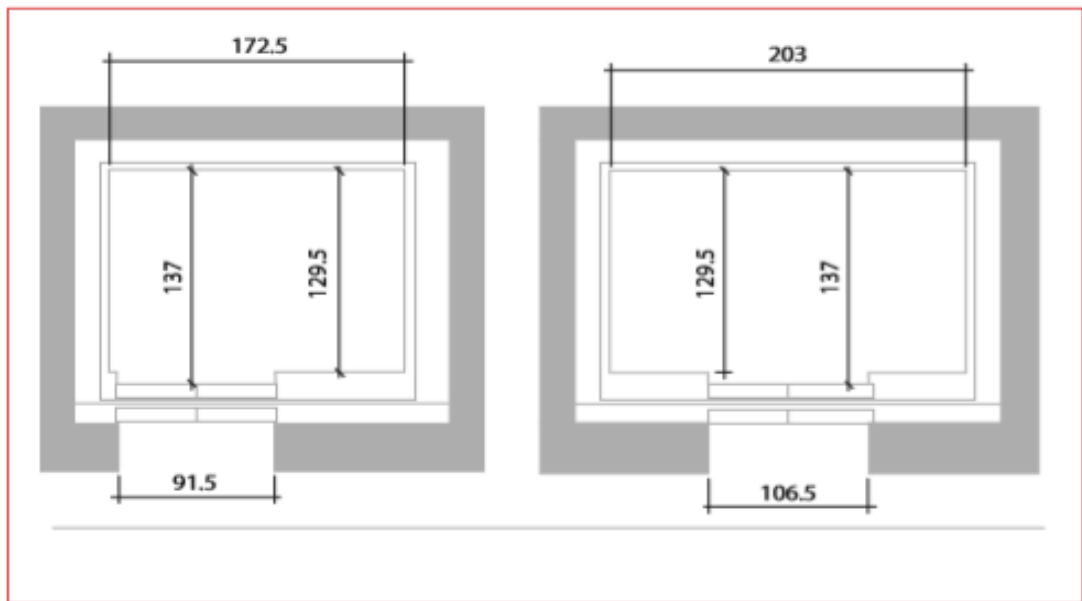

Şekil 2.6. Merdivenlerde duyumsanabilir yüzey örneği

2.3.4.5 Asansörler

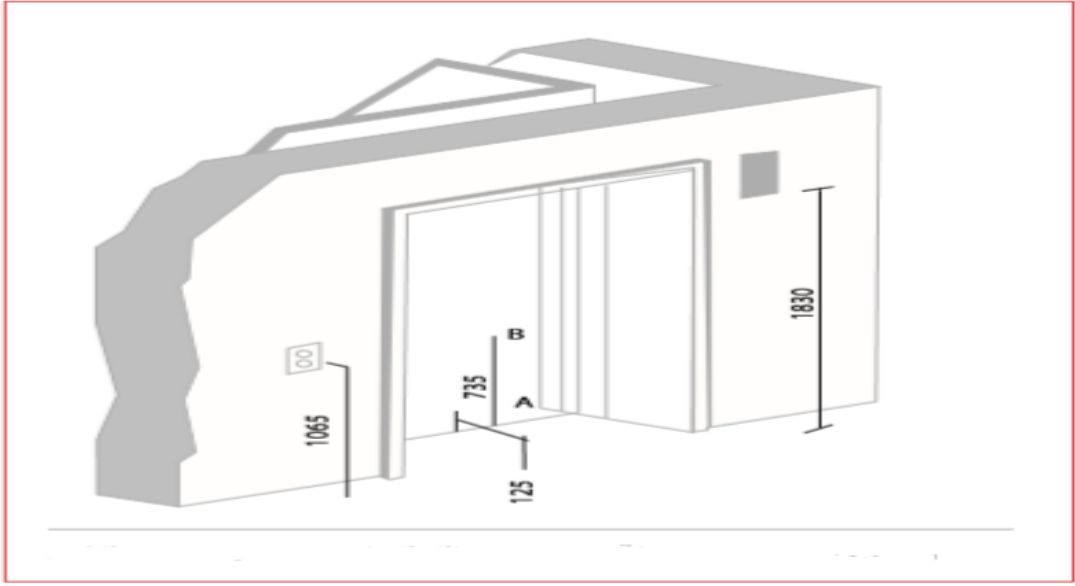
Asansörler bütün engelli bireyler için çok önem taşıdığı bilinmektedir fakat spor tesislerin de kat fazlalığı olmadığından dolayı bu taşıma aracına ülkemizde gereken önem yeterince verilmemiştir. Katlar arası taşımacılık yapan bu aracın engellilere uygun olması için bazı şartlar aşağıda verilmiştir:

- Asansörlerin çalışması otomatik olmalıdır. Her kabin yük sıfırken 1,3 cm'lik bir toleransla bulunduğu katın zemininde durabilmelidir.
- Asansörlerin girişi tekerlekli sandalye ebatına uygun ve asansörlerin içi tekerlekli sandalyenin manevra yapabilecek kadar alanı olmalıdır (Şekil 2.7.).

Şekil 2.7. Asansöre ait iç ölçüler (cm)

- Asansör girişlerinde tekerlekli sandalye için yeterli alan bırakılmalıdır.
- Asansör içinin genişliği en az 110 cm, derinliği ise en az 140 cm olmalıdır.
- Asansörün içinde yerden 85 cm - 90 cm yükseklikte tutma yerleri olmalıdır.
- Asansörün iç zemininde herhangi bir halı veya kaplama olmamalıdır.
- Çağrı butonlarının ortası yerden 1,065 m yükseklikte olmalı butonların en küçük boyutu 1,9cm olmalıdır (Şekil 2.8.).

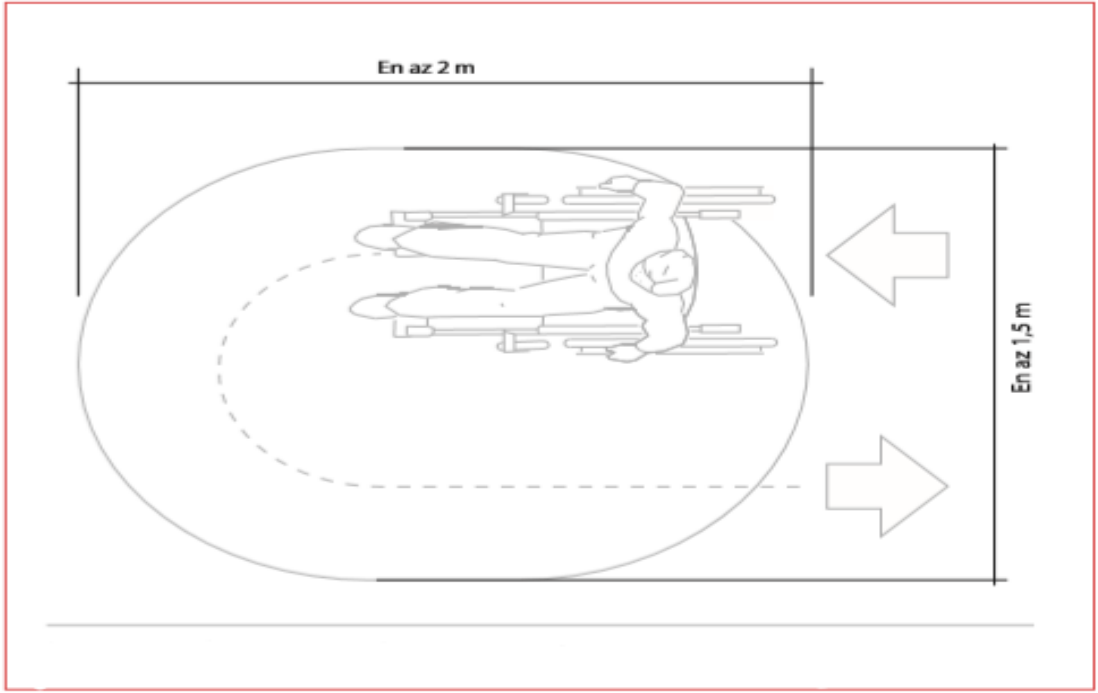
Şekil 2.8. Asansör kabin dışı ölçüler (cm)

- Butonlar düzgün ve aralıklı üzerinde Braille alfabesi olmalıdır.
- Asansörün için herhangi bir olası duruma karşı acil butonu olmalıdır. Asansörlerde bulunması gereken acil butonu uyaran olarak sesin yanında görsel ve Braille alfabesinden oluşturulmalıdır.
- Asansörde otomatik sürgülü kapılar tercih edilmelidir. Hareket alanını azaltacak her türlü kapılardan kaçınılmalıdır (Mülayim ve Özşahin, 2011, s. 1663).

2.3.4.6 Koridorlar

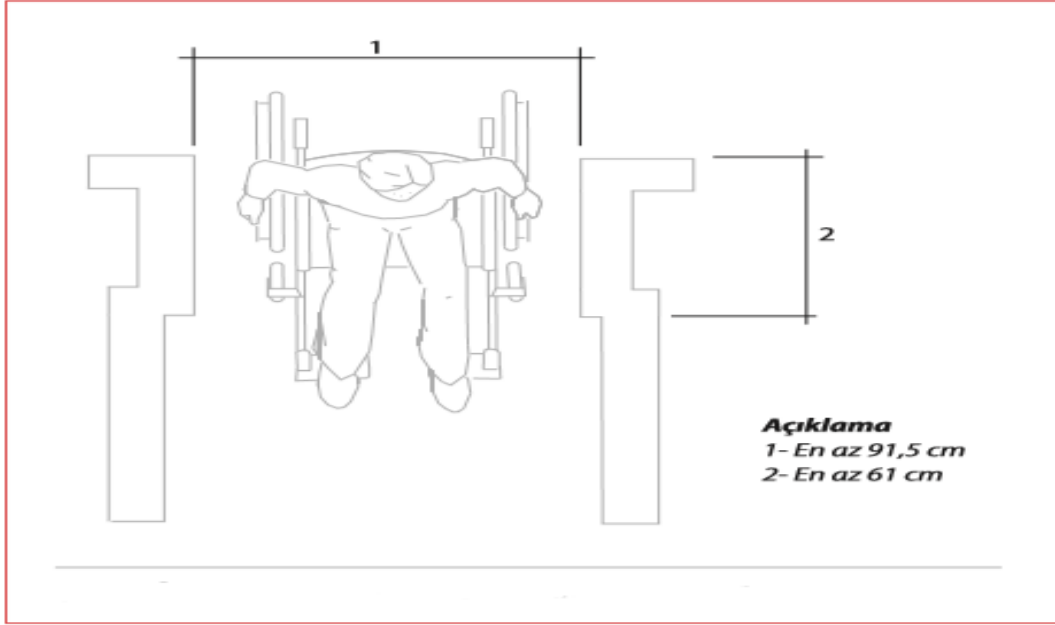
Yapıların içindeki yükseklik farkları için rampa yapılmalı ve koridor alanlarında tekerlekli sandalyeler için manevra alanları yapılmalıdır. (ADA, 1994).

Yapıda tekerlekli sandalyenin alanı için en az 90 cm boşluk bırakılmalı ve tekerlekli sandalyenin u dönüşü yapabilmesi için en az 1,5 m çapında dönüş alanı sağlanmalıdır (ADA, 1994).

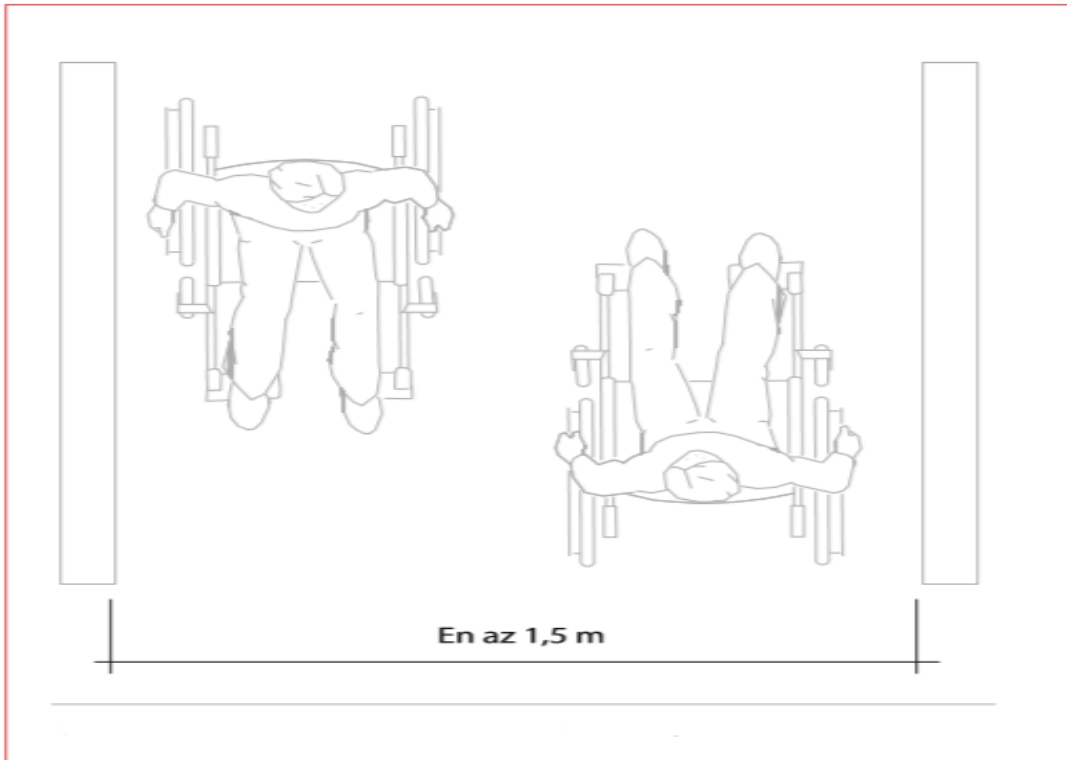

Şekil 2.9. Tekerlekli sandalyenin U dönüşü yapabilmesi için gerekli alan

Engellilerin tekerlekli sandalyedeyken rahat geçiş için 81,5 cm bir genişlik yeterliyken farklı durumlarda örneğin yürütme cihazı kullananlarla birlikte rahat bir geçiş için bu en az 91,5 cm olmalıdır. Karşılıklı geliş gidiş söz konusu olduğu durumlarda 1,625 m gereklidir. 1,525 m'den daha dar olan yerlerde iki tekerlekli sandalye yan yana geçemeyebilir. Yürüyebilen bir kişinin yürüyemeyen veya kısmen yürüyebilen bir kişi ile yan yana geçebilmesi için en az 1,22 m genişlik gereklidir (TS 9111).

Şekil 2.10. Bir tekerlekli sandalye için en az net geçiş genişliği

Şekil 2.11. İki tekerlekli sandalye için en az net geçiş genişliği

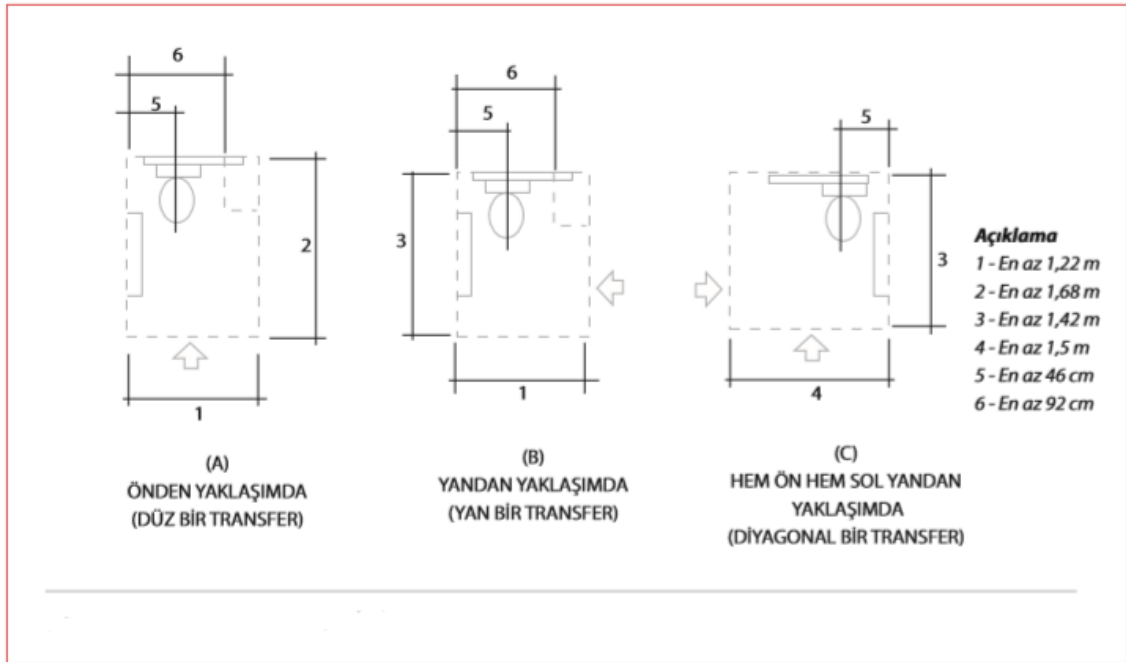
Yatay dolaşımlarda baş üstünde kalan donanımların yüksekliği en az 2,03 m olmalıdır. Koridorlarda U dönüş alanları dikkate alınmalıdır. U dönüş alanlarında duvara monte edilmiş uygun yükseklikte tutunma barları bulunmalıdır.

2.3.4.7 Tuvaletler

İş hanı, ofis, çarşı, pasaj, mağaza otel ve benzerlerinde en çok 25 kişiye; sinema, tiyatro gibi umumi binalarda ise en çok 50 kişiye en az 1 kadın, 1 erkek olmak üzere engelliler için standardına uygun tuvalet, pisuar ve lavabo yapılması gereklidir (TS 9111).

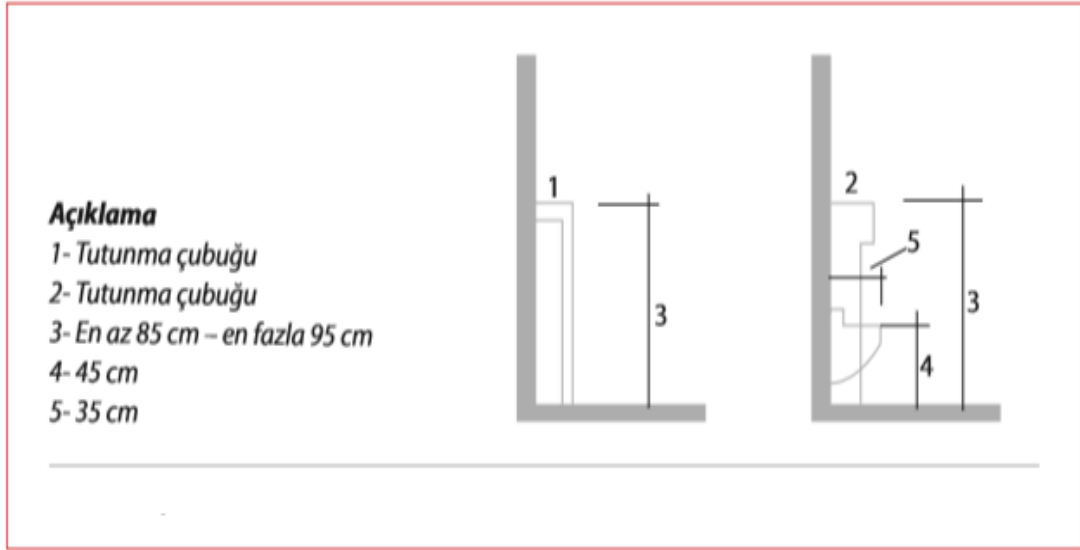
Kapı dışarı açılmak koşulu ile minimum net zemin yüzeyi genişlik ve derinlikleri:

- Önden yaklaşımda 1,22 m X 1,675 m;
- Sağ yandan yaklaşımda 1,22 m X 1,42 m
- Hem ön hem sol yandan yaklaşımda 1,5 m X 1,42 m ölçülerinde olmalıdır.
- Klozetin duvardan uzaklığı en az 46 cm ve toplamda klozetin oturduğu yerin net genişliği en az 92 cm olacak biçimde düzenlenmelidir (TS 9111).

Şekil 2.12. Tuvalet önden-yandan yaklaşım ölçüleri (TS 9111)

Tuvaletler tekerlekli sandalyelerin manevralarını engellemeyecek şekilde seviye farklı olamadan yapılmalıdır. Girişteki kot farkı 0,6 cm'den fazla olmamalıdır. Banyo ve tuvaletler kapı önünde su birikmeyecek şekilde yapılmalıdır. Tuvalet zemini kaymayı engelleyecek yapı malzemelerinden oluşmalıdır. Menteşeli kapılar en az 90 derece açılmalıdır. Klozetlerin oturma yerinin yerden yüksekliği 43 cm ile 48 cm arasında olmalıdır. (Yörük, 2003, s. 89).

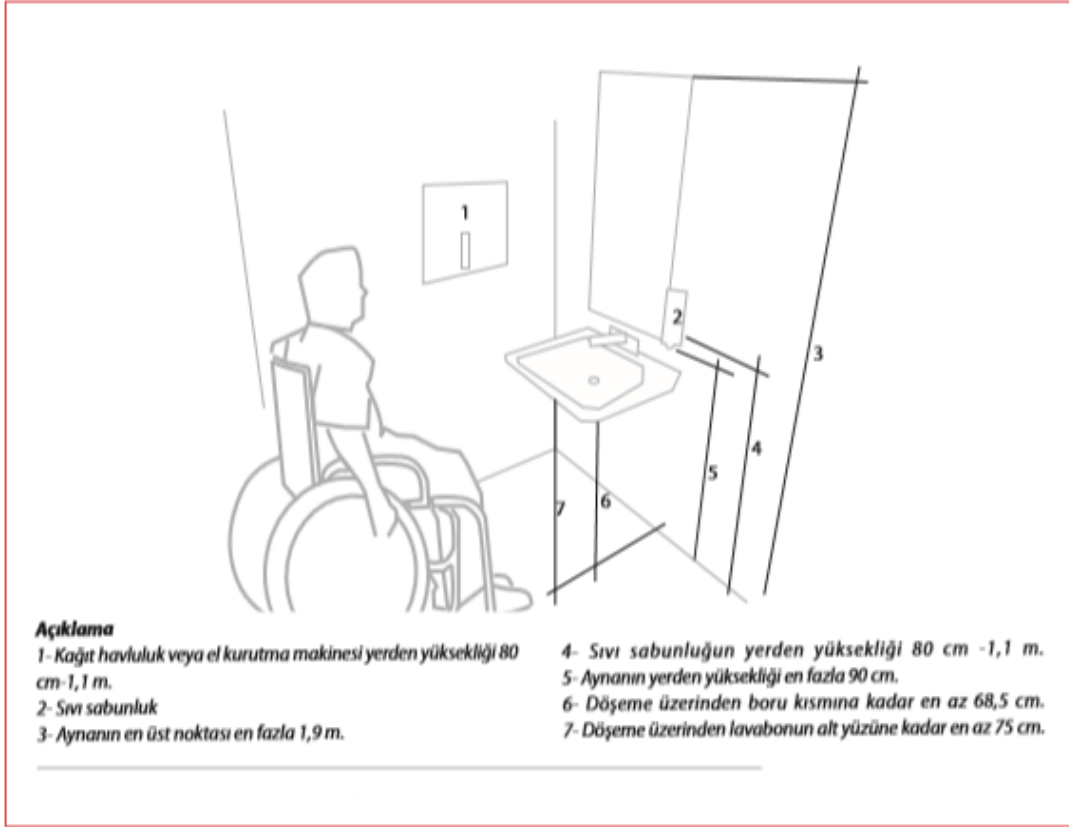

Şekil 2.13. Pisuar ölçüleri (TS 9111)

Tuvalet içerisindeki lavaboların altında ayak ve dolap olmamalıdır. Her yönden erişim sağlayabilecek olan tekerlekli sandalyeler için tehlike oluşturmaması bakımından lavaboların sert köşeli olmasından ziyade yuvarlak kenarlı olması tercih edilmelidir.

Lavaboyu kullanmak için lavabonun önünde boş alan ve lavabonun altında diz mesafesi bırakılmalıdır. Lavabonun yüksekliği zeminden alt yüzeyine kadar en az 68.5 cm üst yüzeyine kadar en fazla 86 cm olmalıdır (Şekil 2.14). Armatürler, kollu, itmeli tipte veya elektronik kontrol mekanizmalı olmalıdır. Musluklar ve diğer kontrol araçları tek elle ve kolayca kullanılabilir, çalıştırılması için 22,2 N den daha fazla güç gerektirmeyen özelliklerde olmalıdır.

Aynalar zeminden itibaren alt tarafı en az 90 cm yüksekliğinde üst tarafı ise 1,9m yüksekliğinde olmalıdır. Tekerlekli sandalye kullanıcının göz hizası yerden 1,1 m, 1,3 m yüksekliğindedir. Tekerlekli sandalye kullanıcıları için ayarlanır, katlanır ve çıkarılabilir aynalar tercih edilmelidir. Ayna sabit ise 10°-15° öne eğimli olacak şekilde sabitlenmelidir (TS 9111).

Şekil 2.14. Lavabo ölçüleri (TS 9111)

2.4 Benzer Araştırmalar

Alan yazında erişilebilirlik ile ilgili olarak bazı araştırmalarda ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

Erişilebilirlik ile ilgili olarak Aksoy'un (2006) yaptığı araştırmada araştırma evreni olarak Düzce, Sakarya, Bolu ve Zonguldak illerini seçmiş ve bu illerde bulunan spor salonlarının kullanıcı ihtiyaçlarını karşılama düzeyine ilişkin sorular sormuştur. Sonuçlara bakıldığında yer, ulaşım, çevre ve yol, temizlik, zemin, aydınlatma, renk seçimi olumlu ve yeterli; buna karşın otopark, yan tesisler, güvenlik, yangına karşı önlemler, engelliler için düzenlemelerin olumsuz ve yetersiz olduğunu tespit etmiştir (Aksoy, 2006, s. 32).

Sportif rekreasyon alanlarının engellilere uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaya'nın (2016) yaptığı araştırmada Konya Büyükşehir Belediyesi Torku Arena Stadyumu ve Konya Kelebekler Vadisi Parkı'nı araştırma evreni olarak seçmiş ve bu alanların engellilerin kullanımına uygunluk durumlarını tespit etmek amacıyla görme ve bedensel engelli gruplara yönelik sorular sormuştur. Sonuçlara bakıldığında engellilere

yönelik ergonomik olmayan tasarımlardan dolayı kullanım oranının oldukça düşük kaldığını tespit etmiştir. Araştırmacı öneri olarak şunları sıralamıştır:

- Görme engelliler için zemin boyunca sesli yönlendirme ayrıca kılavuz çizgiler yapılmalı,
- Rampaların eğimi standart hale getirilmeli ayrıca koruma bordürü yapılmalı,
- Rampaların yüzeyi düz, sert kaymaz zeminle kaplanmalı,
- Merdivenlerde basamak sayısına göre sahanlık oluşturulmalı,
- Bilgilendirme, yönlendirme araç gereçleri görünür şekilde asılmalı,
- Görme engelliler için maçın akışını duyabilecekleri kulaklıklara yer verilmelidir.

Heah (2007) erişilebilirlik ile ilgili yaptığı çalışmada engelli bireylerin kullandıkları alanların örneğin; yol, merdiven, rampa ve benzeri güzergâhlarda fiziksel açıdan engeller çoğaldıkça engelli bireylerinde spor, etkinlik eğlence ve bunun gibi sosyal hayata katılımındaki karar almalarını engellediğini ifade etmektedir.

Müderrişoğlu ve Kaya'nın (2015) yaptıkları çalışmada Düzce kent merkezi örnek alınmış ve buranın rekreatif etkinlikler açısından kısıtlayıcılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda merkezde çevresel ve yapısal faktörlerin engelli bireyler üzerinde en büyük etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada özellikle kaldırımların genişliğinin tekerlekli sandalye geçişi için uygun olmadığı, rampaların yetersizliği, yolların tümsek ve çukurlarla dolu olduğu, alandaki aydınlatmaların yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Tespit edilen maddelere çözüm olarak yürüyüş yollarının tekerlekli sandalyenin geçişleri için minimum standartta olması, yürüyüş yollarının zemini kaymaz yapılardan olması, rampaların eğiminin uygun olması ve yanlarında koruma bordürünün olması, aydınlatmanın iyi yapılması ve banklar arası boşlukların tekerlekli sandalyenin giriş çıkışı için uygun olması gerektiği önerilmiştir.

Wilhite (1999) yaptığı çalışmada çevresel düzenlemeler, engelli vatandaşlara zorluk çıkartıyorsa bu durum engelli bireylerin sosyal katılım kararlarına ket vurduğunu, etkilendiklerini tespit etmiştir. Yapılacak çalışmalarda çevre, engellilere yönelik hazır hale getirilirse serbest zaman etkinliklerine katılımı arttıracaklarını düşünmektedir.

Parkların erişilebilirlik açısından irdelenmesiyle ilgili olarak Bahadır'ın (2014) yaptığı çalışmada İstanbul'un Göztepe ilçesinde yer alan 60. Yıl Parkı'nı örneklem olarak ele almıştır. Araştırmacının çalışması incelendiğinde;

- Engelliler için otopark bulunmadığını
- Parktaki rampaların standartlara uygun olmadığını
- Parkta bulunan çocuk oyun aletlerinin ergonomik açısından engelli çocuklara uygun olmadığını
- Fitness aletlerinin engelli bireylere yönelik ergonomik olmadığını
- Parkta birçok yerde kılavuz döşemelerin yapılmadığını ve yatay dolaşımda pek çok yerde engellileri kısıtlayıcı unsurların yer aldığını tespit etmiştir.

Alan yazındaki bu çalışmalar göz önüne alındığında engellilere yönelik düzenlemelerin ya hiç olmadığı ya da olanların ise standartlara yeterince uygun olmadığı görülmektedir. Engelli bireylerin topluma tam katılımının ve fırsat eşitliğinin sağlanması için ilgili ortamlarda erişebilir ve ulaşabilir düzenlemelerin sağlanması gerekir. Engelliliğinden dolayı toplumdan, sosyal hayattan uzak kalan bireyler hem sosyolojik hem de psikolojik sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Toplumla bütünleşme konusunda engelli bireyler için spor çok önemli bir yer tutmaktadır. Sportif faaliyetlerin, etkinliklerin düzenlendiği her yer engelliler için zorluklardan arındırılmış huzur dolu ortamlar olmalıdır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

“Batman İlindeki Kamu Ve Özel Spor Tesislerinin Erişilebilirlik Standartları Yönünden Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışma betimsel yaklaşımlardan tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiş nicel bir çalışmadır. Tarama deseni, geçmişte yada halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemidir. Bu yöntemin amacı araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi bulunduğu koşullarla birlikte tanımlanmaya çalışılır. Değişkenleri herhangi bir şekilde değiştirme veya etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012, s. 15).

Bu araştırma, spor tesislerinde erişilebilirliği halihazırdaki durumuyla tespit etmeye ve betimlemeye yönelik olarak gerçekleştirildiği için araştırma yöntemi olarak tarama deseninden yararlanılmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evreni, Batman ilinde yer alan kamu ve özel spor tesisleridir. Araştırmanın örneklemi ise Batman il sınırları içerisinde yer alan 10 kamuya ait ve 10 özele ait 20 adet spor tesisi oluşturmaktadır. Batman ilindeki bütün tesislerin gezilmesine imkan ve zaman olmadığından araştırmada incelenmek üzere seçilen tesisler rastlantısal yöntem ile Batman ilindeki bütün tesisler içerisinde kura sonucu belirlenmiştir.

3.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın binalar için tespit formundan oluşmaktadır. Bu formda yer alan maddeler, araştırmanın amacı doğrultusunda uzman görüşüne başvurularak spor tesislerine erişim yönünden asgari gereksinimleri karşılama düzeyini ortaya çıkaracak biçimde indirgenmiştir. Bu kapsamda temele alınan 11 başlık ve 126 maddeden oluşan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Binalar İçin Erişilebilirlik Tespit Formundan 4 başlık ve 64 madde elenmiş ve nihai olarak geriye kalan 7 başlık ve 62 madde bu çalışmada kullanılan Spor Tesisleri İçin Erişilebilirlik Tespit Formu (Ek-1) veri toplama aracında yer almıştır.

Araştırmada kullanılan tespit formundaki sorular, Kozluk Belediye mimarı Kozluk Kaymakamlığı mimarı ve sivil mimar olmak üzere 3 uzman görüşüne başvurularak hazırlanmıştır. Bu süreçte bütün uzmanların yer aldığı toplamda 1 kez bireysel olarak 2 kez yüz yüze toplantı yapılmıştır. Toplantılar sonucunda spor

tesislerine yönelik olarak en az teknik ile ölçüm ve hesaplama gerektirmeyecek şekilde erişilebilirlik konusunda spor tesislerinde olması gereken asgari düzenlemeleri ölçen 7 başlık ve 62 soru ile sınırlandırılmış Spor Tesisleri İçin Erişilebilirlik Tespit Formu geliştirilmiştir. Daha sonra örnekleme dahil edilen kamu ve özel spor tesisleri gezilerek geliştirilen form aracılığıyla belirlenen erişilebilirlik standartlarının sağlanıp sağlanmadığına ilişkin veri toplanmıştır. Öte yandan, gezilen tesislerin incelenen erişilebilirlik alanlarına ilişkin fotoğraflar çekilmiştir. Toplanan veriler aracılığıyla ulaşılan bulguların tartışılmasında ve yapılan çıkarımların desteklenmesinde bu fotoğraflardan yararlanılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Spor Tesisleri İçin Erişilebilirlik Tespit Formunda yer alan maddelerin doldurulması sırasında maddelere “evet” yanıtının verilmesi ilgili maddenin tesiste yer aldığını ve erişilebilirlik standartlarına uygun olduğunu, “hayır” yanıtı verilmesi ise ilgili maddenin tesiste ya hiç yer almadığını ya da standartlara uygun bir düzenleme olmadığını göstermektedir.

Veri toplama süreci sonrasında örnekleme dahil edilen kamu ve özel toplam 20 spor tesisine yönelik erişilebilirlik durumunu gösteren 20 form toplanmış ve formlar analize uygun bulunmuştur. Verilerin analizi aşamasında, veri toplama aracındaki maddelere ilişkin frekans ve ortalama yüzde istatistikleri hesap edilmiş, bulgular bölümünde tablolastırılmıştır. Hesaplanan yüzdeler on birler hanesinden sonraki rakamlar atılarak sunulmuştur.

Ortalama yüzdelerinin anlamlandırılmasında kolaylık sağlanması bakımından Tablo 3.1’ de sunulan aralıklar ve düzeyler tanımlanmıştır.

Tablo 3.1. Ortalama Yüzdeler için Belirlenen Aralıklar ve Düzeyler

$0 \leq \%X < 20$	$20 \leq \%X < 40$	$40 \leq \%X < 60$	$60 \leq \%X < 80$	$80 \leq \%X < 100$
Çok yetersiz	Yetersiz	Kısmen yeterli	Yeterli	Çok yeterli

Tespit formunda yer alan maddeler ve bölümler bazında toplanan verilerin ortalama yüzdeler Tablo 3.1.’de görülen aralıklar ile karşılaştırılarak hangi düzeye denk geldiği belirlenmiş ve bu düzeyler aracılığıyla bulgular ifade edilmiş ve yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, “Batman İlindeki Kamu Ve Özel Spor Tesislerinin Erişilebilirlik Standartları Yönünden Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışma çerçevesinde toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular sırasıyla Tablo 4.1.’de otoparkların, Tablo 4.2.’de girişlerin, Tablo 4.3.’te rampaların, Tablo 4.4.’te tuvaletlerin, Tablo 4.5.’te koridorların, Tablo 4.6.’da asansörlerin, Tablo 4.7.’de merdivenlerin, Tablo 4.8.’de ise kamu ve özel spor tesislerinin erişilebilirlik durumlarını gösterecek biçimde sunulmuştur.

Tablo 4.1. Otoparkların Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Otoparkların Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzey	E	H	%	Düzey
1	Otopark alanının %5’i Engelli araçlarına ayrılmış mıdır?	2	8	%20	Yetersiz	-	10	0	Çok yetersiz
2	Engellilere ayrılan park yerleri bina girişine ve/veya asansör ve merdivenlere en yakın yerde konumlandırılmış mıdır?	2	8	%20	Yetersiz	-	10	0	Çok yetersiz
3	Otopark girişinden itibaren yerde veya duvar gibi yüzeylerde engelli otoparkına yönlendirmeler yapılmış mıdır?	1	9	%10	Çok yetersiz	-	10	0	Çok yetersiz
4	Engelli otopark alanları uygun boyutlarda mıdır? (Toplam alan 3,5m)	2	8	%20	Yetersiz	-	10	0	Çok yetersiz
Otopark Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde		7	33	%17,5	Çok yetersiz	-	40	%0	Çok yetersiz

Tablo 4.1.'de görüldüğü gibi otopark alanının %5'inin Engelli araçlarına ayrılmış olması, boyutlarının uygun olması ve bu park yerlerinin asansör ve merdivenlere yakın konumlandırılmasına ilişkin yüzde dağılımları kamuda %20 olarak “yetersiz” düzeyde gerçekleşmiş ayrıca engelli otoparkına yönlendirme tek bir kamu tesisinde (%10) “çok yetersiz” olarak sağlanmıştır. Buna karşılık özel sektördeki spor tesislerine ait otoparkların erişilebilirlik yönünden uygunluğuna ilişkin gözlem formunda yer alan tüm maddelerin “çok yetersiz düzeyde” olduğu belirlenmiştir. Genel olarak, otopark erişilebilirliği boyutunun hem kamu hem de özel tesisler için “çok yetersiz” düzeyinde olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.2. Girişlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılama Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Girişlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzye	E	H	%	Düzye
1	Bahçe yolunun yüzeyi düz, sabit, dayanıklı ve ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	10	-	%100	Çok yeterli
2	Yürüyüş güzergâhına dik yerleştirilmiş su oluğu bulunuyorsa üzeri kapatılmış mıdır?	8	2	%80	Çok yeterli	8	2	%80	Çok yeterli
3	Bahçe girişi ve bahçe yolu üzerinde bulunan kot farkı için rampa yapılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	3	7	%30	Yetersiz
4	Bahçe yolunda erişimi engelleyen malzemeler (tabela-süs bitkileri-reklam panoları) arındırılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	9	1	%90	Çok yeterli
5	Bina girişleri düzayak mıdır?(kabul edilebilir seviye farkı ± 0.6 cm'dir)	10	-	%100	Çok yeterli	1	9	%10	Çok yetersiz
6	Ana giriş kapılarının temiz geçiş genişliği en az 100 cm midir?	10	-	%100	Çok yeterli	4	6	%40	Kısmen yeterli

7	Bina içinde görme engellileri yönlendirecek hissedilebilir yüzey (uyarıcı yüzey ve kılavuz iz) yapılmış mıdır?	1	9	%10	Çok yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
8	Bina giriş kapılarında büyük cam yüzeyler varsa yerden 130 cm - 140 cm yükseklikte birinci düzey ve 90 cm - 100 cm yükseklikte ikinci düzey, 7,5 cm genişliğinde uyarıcı renkli bir bant var mıdır?	-	10	%0	Çok yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
9	Bina girişlerindeki çiçeklik, tabela, çöp kutusu vb. nesneler geçişe engel oluşturmayacak şekilde yerleştirilmiş midir?	10	-	%100	Çok yeterli	4	6	%40	Kısmen yeterli
10	Kapı açık durumdayken bina girişi önünde en az 150 cm x 150 cm'lik temiz manevra alanı var mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	5	5	%50	Kısmen yeterli
11	Girişte banko varsa en az bir adedi veya bir bölümü, en az 90 cm uzunluğunda, alt kotu yerden en az 75 cm, üst kotu yerden en fazla 86 cm yükseklikte ve en az 60 cm derinliğinde diz boşluğuna sahip midir ya da bu ölçülere göre ayarlanabilir nitelikte midir?	-	10	%0	Çok yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
Girişlerin Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde		79	31	%71,8	Yeterli	44	66	%40	Kısmen yeterli

Tablo 4.2. incelendiğinde tesis girişlerinin yüzeyi düz, sabit, kaymayan malzeme ile kaplanmış olması, yüzey üzerinde bulunan kot farkı için rampa yapılmış olması, bahçe veya bina girişlerindeki erişimi engelleyen çukukluk, tabela, çöp kutusu gibi engellerden arındırılması ayrıca bina girişlerinde tekerlekli sandalyenin manevra yapabilmesi için 150 cm x 150 cmlik manevra alanı bulundurulmasına ilişkin oranlara baktığımızda kamuda %100 “Çok yeterli” olarak saptanmıştır. Özel tesislerde giriş yüzeylerinde sabit, kaymayan malzeme kullanım oranı %100 “Çok yeterli” düzeyde, yüzeylerde yer alan seviye farklarını kabul edilebilir seviyeye (± 0.6 cm) getirme oranı %10, “Çok yetersiz” olarak bulunmuştur. Görme engelliler için kılavuz iz (hissedilebilir yüzey) tek bir kamu tesisinde %10 “Çok yetersiz” görülürken özel tesislerde bununla ilgili hiçbir çalışmaya rastlanılmamıştır. Görme engelliler için girişlerde camların, kapıların üzerinde bulundurulması gereken uyarıcı renkli bantlar ile yine tesis girişlerinde engellilere uygun banko bulundurulmasına ilişkin dağılım kamu ve özelde %0 “Çok yetersiz” olarak görülmüştür. Tablo 4.2.’nin genel durumuna baktığımızda tesislerin girişlerinin kamu sektöründe toplamda %71,8 “Yeterli” olarak çıkarken, özel tesislerde bu oran %40 “Kısmen yeterli” olarak sonuçlanmıştır.

Tablo 4.3. Rampaların Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Rampaların Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzy	E	H	%	Düzy
1	Bina girişinde rampa var mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	5	5	%50	Kısmen yeterli
2	Rampa eğimi %6'dan az mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	2	8	%20	Yetersiz
3	Rampanın temiz geçiş genişliği en az 90 cm midir?	10	-	%100	Çok yeterli	2	8	%20	Yetersiz
4	Rampa ve sahanlıkların duvar bulunmayan tarafında en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü var mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	1	9	%10	Çok yetersiz
5	Bina ana giriş zemin döşemesinde ve rampa yüzeyinde ıslak ve kuru durumda kaygan olmayan malzeme kullanılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	1	9	%10	Çok yetersiz

6	Bina ana giriş zemin döşemesinde ve rampa yüzeyinde düz, sert, sabit malzeme kullanılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	5	5	%50	Kısmen yeterli
7	Rampanın her iki yanında 90 cm ve 70 cm yükseklikte iki ayrı kesintisiz küpeşte(tutamak) var mıdır?	9	1	%90	Çok yeterli	1	9	%10	Çok yetersiz
8	Küpeşte, rampanın başlangıcından 30 cm önce başlamakta ve bitiminden itibaren 30 cm devam etmekte midir?	9	1	%90	Çok yeterli	1	9	%10	Çok yetersiz
Rampaların Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde		78	2	%97,5	Çok yeterli	18	62	%22,5	Yetersiz

Tablo 4.3.'e göre, örnekleme yer alan kamu spor tesislerinin tamamında rampanın yer aldığı ve bunların engelliler için erişilebilir standartlarda olduğu görülmektedir. Özel sektördeki spor tesislerinde ise rampanın var olması düzeyi %50 “Kısmen yeterli” olarak gerçekleşmiştir. Rampa eğimi (%6’dan az) ve rampa temiz geçiş genişliği (en az 90 cm) maddesindeki oran %20 “Yetersiz” olarak çıkmıştır. Özel sektördeki rampalarda en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü, kaymaz malzeme kullanımı, her iki yanında 90 cm ve 70 cm yükseklikte iki ayrı kesintisiz küpeşte (tutamak) kullanımı %10 “Çok yetersiz” olarak görülmüştür. Özel sektöre ait tesislerde rampalar genel olarak bulunmamakla birlikte varolanların ise standartlara uygun olmadığı görülmektedir. Rampaların kamu tesislerinde %97,5 ile “Çok yeterli” seviyesinde görülürken özel tesislerin rampa düzenlemeleri %22,5 “Yetersiz” olarak bulunmuştur.

Tablo 4.4. Tuvaletlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılama Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Tuvaletlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzey	E	H	%	Düzey
1	Tüm engelli tuvaletlerine engelsiz ulaşım sağlanıyor mu?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
2	Engelli tuvaletlerinin kapısının temiz geçiş genişliği en az 90 cm midir?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
3	Engelli tuvaletlerinin kapısı dışarı açılıyor mu?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
4	Engelli tuvalet kabinleri içinde tekerlekli sandalyeliler için en az 150 cm x 150 cm genişliğinde net manevra alanı var mıdır?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
5	Klozetler yerden en az 43 cm, en fazla 48 cm yükseklikte midir?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
6	Klozetlerin her iki tarafında yerden 70 cm - 80 cm yükseklikte tutunma barları var mıdır?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
7	Duvar tarafında olmayan tutunma barları hareketli midir?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
8	Engelli tuvaletlerinde acil durum çağrı aparatı var mıdır?	-	10	%0	Çok yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
9	Sifon kolları yerden en fazla 112 cm yükseklikte midir?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
10	Kâğıt havluluk ve sabunlukların yerden yüksekliği 80-110 cm arasında mıdır?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
11	Aynaların alt kenarının yerden yüksekliği en fazla 90 cm midir?	4	6	%40	Kısmen yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
12	Lavabo en fazla 86 cm	4	6	%40	Kısmen	-	10	%0	Çok

yüksekliğinde mi ve altında 75 cm yüksekliğinde ve en az 20 cm derinliğinde diz boşluğu var mıdır?				yeterli				yetersiz
Tuvaletlerin Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde	44	76	%36,6	Yetersiz	-	120	%0	Çok yetersiz

Tablo 4.4. incelediğinde engellilere yönelik erişilebilir tuvalet oranı kamuda %40 “Kısmen yeterli” olarak gerçekleşirken özel sektöre ait spor tesislerinde erişilebilir tuvalet yapısına rastlanılmamış olup %0 “Çok yetersiz” olarak sonuçlanmıştır. Tabloda 8. maddede yer alan engelli tuvaletlerinde acil durum çağrı aparatı bulundurma oranı ise kamu spor tesislerinde de %0 “Çok yetersiz” olarak görülmüştür.

Tablo 4.5. Koridorların Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Koridorların Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzey	E	H	%	Düzey
1	Tüm dolaşım alanları boyunca engellerden (çöp kutusu, su sebili, çay kahve makinesi vb.) arındırılmış en az 110 cm geçiş genişliği var mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	5	5	%50	Kısmen yeterli
2	Baş seviyesi üzerinde bulunan engeller yerden en az 220 cm yükseklikte midir?	10	-	%100	Çok yeterli	10	-	%100	Çok yeterli
3	Kapıların temiz geçiş genişliği en az 90 cm midir?	10	-	%100	Çok yeterli	10	-	%100	Çok yeterli
4	Tekerlekli sandalyeliler için sirkülasyon alanlarında belirli aralıklarla 150 cm x 150 cm’lik manevra alanları var mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	5	5	%50	Kısmen yeterli
5	Tüm dolaşım alanlarında kolay hareket sağlayan düz, sert ve sabit malzeme kullanılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	5	5	%50	Kısmen yeterli
6	Dolaşımın sürekliliğini	10	-	%100	Çok	4	6	%40	Kısmen

	engelleyici kot farklılıkları giderilmiş midir?(kabul edilebilir seviye farkı $\pm 0,6$ cm'dir.)				yeterli				yeterli
7	Tüm dolaşım alanları iyi aydınlatılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	10	-	%100	Çok yeterli
8	İç mekânlardaki mobilya düzenlemeleri minimum geçiş genişliklerini (en az 90 cm) sağlayacak şekilde yapılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	10	-	%100	Çok yeterli
Koridorların Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde		80	-	%100	Çok yeterli	59	21	%73,7	Yeterli

Tablo 4.5.'i ele aldığımızda koridorların erişilebilirliğine ilişkin maddelerin karşılanma düzeyi kamu spor tesislerinde %100 “Çok yeterli” olarak ortaya çıkmıştır. Özel spor tesislerinde ise baş seviyesi üzerinde bulunan engellerin yerden en az 220 cm yükseklikte olması, kapıların temiz geçiş genişliğinin ve iç mekânlardaki mobilya düzenlemelerinin minimum geçiş genişliklerinin en az 90 cm olması, dolaşım alanlarının iyi aydınlatılmış olması ile ilgili maddelerin karşılanma düzeyi %100 “Çok yeterli” görülürken dolaşım alanları boyunca engellerden arındırılmış en az 110 cm geçiş genişliğinin olması, tekerlekli sandalyeliler için sirkülasyon alanlarında belirli aralıklarla 150 cm x 150 cm'lik manevra alanlarının olması, dolaşım alanlarında kolay hareket sağlayan düz, sert ve sabit malzeme kullanılmış olması ile ilgili maddelerin karşılanma düzeyi %50 “Kısmen yeterli” olarak görülmüştür. Koridorların erişilebilirliği için toplam yüzdeliğe baktığımızda kamu tesislerinde %100 “Çok yeterli”, özel tesislerde ise %73,7 ile “Yeterli” düzeyinde sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 4.6. Asansörlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Asansörlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzy	E	H	%	Düzy
1	Girişten asansörlere engelsiz ve kısa mesafede ulaşım sağlanmış mıdır?	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
2	Asansör kapıları sensörlü ve otomatik midir?	3	7	%30	Yetersiz	1	9	%10	Çok yetersiz
3	Kapıların temiz geçiş	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok

	genişlikleri en az 90 cm midir?								yetersiz
4	Kabin içi ve dışı kontrol düğmelerinin yerden yüksekliği 90 cm - 120 cm arasında mıdır?	3	7	%30	Yetersiz	1	9	%10	Çok yetersiz
5	Kabin içi ve dışı kontrol düğmelerinde kabartmalı veya Braille alfabeli rakam ve yazılar var mıdır?	3	7	%30	Yetersiz	1	9	%10	Çok yetersiz
6	Asansör kapıları açıldığında kabin zemini, kat zemini ile aynı seviyede midir?(kabul edilebilir seviye farkı $\pm 0,6$ cm'dir)	3	7	%30	Yetersiz	1	9	%10	Çok yetersiz
7	Her katta asansör kapıları önünde en az 150 cm x 150 cm'lik bir alan bırakılmış mıdır?	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
8	Kabin içinde ve dışında asansörün çağırıldığını ve kata geldiğini gösteren sesli veya görsel uyarı sistemleri var mıdır?	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
9	Kabin içi net boyutları en az 120 cm x 150 cm midir?	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
10	Kabin içinde, yerden 85 cm - 90 cm yükseklikte tutunma barları var mıdır?	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
11	Rakam, yazı ve semboller bulundukları zeminle zıt renkte midir?	3	7	%30	Yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
Asansörlerin Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde		33	77	%30	Yetersiz	4	106	%3,6	Çok yetersiz

Tablo 4.6.'ya göz attığımızda asansör başlığına ait 11 maddenin kamu spor tesislerinde karşılanma düzeyi her maddede %30 "Yetersiz" olarak görülmüştür. Özel spor tesislerinde ise asansör kapılarının sensörlü ve otomatik olması, asansör kontrol düğmelerinin yerden yüksekliği 90 cm - 120 cm arasında olması ve braille alfabeli yazılarının olması, asansör kapıları açıldığında kabin zemini, kat zemini ile aynı seviyede olmasına ile ilgili düzey %10 "Çok yetersiz" olarak çıkarken diğer tüm

maddelerin karşılanma düzeyi %0 “Çok yetersiz” düzeyinde görülmüştür. Asansörlerin geneline baktığımızda kamu tesislerinde %30 ile “Yetersiz” , özel tesislerde %3,6 ile “Çok yetersiz” düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tablo 4.7. Merdivenlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddelerin Kamu ve Özel Sektörde Karşılanma Durumlarına Yönelik Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sıra No	Merdivenlerin Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Kamu				Özel			
		E	H	%	Düzy	E	H	%	Düzy
1	Merdivenler görme engellileri korumak amacıyla yürüyüş istikametine dik olarak konumlandırılmış mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	7	3	%70	Yeterli
2	Basamak genişliği en az 28 cm -32 cm midir?	10	-	%100	Çok yeterli	8	2	%80	Çok yeterli
3	Basamak yüksekliği en fazla 15 cm - 18 cm midir?	10	-	%100	Çok yeterli	8	2	%80	Çok yeterli
4	Merdiven basamaklarının ön kenarında algılamayı kolaylaştırıcı farklı renkte kaymaz şeritler kullanılmış mıdır?	-	10	%0	Çok yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
5	Görme engelliler için merdiven başlangıç ve bitişlerinde merdiven genişliği boyunca ve basamak genişliği kadar boşluktan sonra uyarıcı hissedilebilir yüzey var mıdır?	-	10	%0	Çok yetersiz	-	10	%0	Çok yetersiz
6	Küpeşte, merdivenin başlangıcından 30 cm önce başlamakta ve bitiminden itibaren 30 cm devam etmekte midir?	8	2	%80	Çok yeterli	-	10	%0	Çok yetersiz
7	Merdivenin her iki yanında kesintisiz küpeşte(tutamak) var mıdır?	10	-	%100	Çok yeterli	2	8	%20	Yetersiz
8	Trabzanlar ve küpeşteler dayanan bir	10	-	%100	Çok yeterli	8	2	%80	Çok yeterli

	kişinin vücut kütlesini çekebilecek şekilde emniyetle tutturulmuş mudur?								
Merdivenlerin Erişilebilirliği İçin Toplam Frekans ve Yüzde		58	22	%72,5	Yeterli	33	47	%41,2	Kısmen yeterli

Tablo 4.7. göz önüne alındığında kamu spor tesislerinde merdivenlerin yürüyüş istikametine dik olarak konumlandırılması, basamak yüksekliğinin en fazla 18 cm, genişliğinin ise en az 28 cm olması, merdivenlerin her iki yanında kesintisiz küpeşte (tutamak) olması ve bunların bir kişinin vücut kütlesini çekebilecek şekilde emniyetle tutturulmuş olması kriterlerinde %100 “Çok yeterli” olarak görülmüştür. Özel spor tesislerinde ise merdivenlerin yürüyüş istikametine dik olarak konumlandırılması %70 “Yeterli”, basamak yüksekliğinin en fazla 18 cm, genişliğinin ise en az 28 cm olması, küpeştelerin bir kişinin vücut kütlesini çekebilecek şekilde emniyetle tutturulmuş olması kriterlerinde %80 “Çok yeterli” olarak ortaya çıkmıştır. Kamu ve özel sektöre ait spor tesislerinde merdiven basamaklarının ön kenarında algılamayı kolaylaştırıcı farklı renkte kaymaz şeritler kullanılması ile görme engelliler için merdiven başlangıç ve bitişlerinde uyarıcı hissedilebilir yüzey kullanılması oranları %0 “Çok yetersiz” olarak ortaya çıkmıştır. Merdivenlerin erişilebilirliği için toplam frekans ve yüzde geneline baktığımızda Kamu sektöründe %72,5 ile “Yeterli” düzeyinde görülürken Özel sektörde %41,2 ile “Kısmen yeterli” sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.8. Batman’da Örneklem Olarak Alınan Kamu ve Özel Sektör Spor Tesislerinin Engelliler İçin Erişilebilirlik Düzenleme Kriterlerine Göre Yapılan Değerlendirmelerin Yüzdelik Dağılımları

Sıra No	Spor Tesislerinin Erişilebilirliğine İlişkin Maddeler	Toplam 620 Madde			
		Evet	Hayır	%	Düzye
1	Kamu	379	241	%61,1	Yeterli
2	Özel	158	462	%25,4	Yetersiz

Tablo 4.8. incelendiğinde örneklem olarak ele alınan 10 kamu spor tesisleri için erişilebilirlik tespit formunda yer alan tüm maddelerin karşılanma düzeyi %61,1 ile

“Yeterli” düzeyindeyken özel spor tesislerinde bu maddelerin karşılanma düzeyi %25,4 ile “Yeteriz” olarak ortaya çıkmıştır.

5. SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

“Batman İlindeki Kamu ve Özel Spor Tesislerinin Erişilebilirlik Standartları Yönünden Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışmada tesadüfî yöntemle belirlenmiş 10 kamu ve 10 özel spor tesisinin erişilebilirlik yönünden durumları karşılaştırılmış ve alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Otoparkların erişilebilirliğine yönelik bulgular göz önüne alındığında, kamu tesislerinde %17,5, özel sektörde ise %0 düzeyinde karşılandığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre, kamu tesislerinde özel tesislere göre çok az olsa da bir uygunluk olduğu ancak her iki sektörün de otopark erişilebilirliğine yönelik istenen bir uygunluk düzeyinden oldukça uzak olduğu söylenebilir. Özellikle özel spor tesislerinden faydalanan engelli bireyler bulunmasına rağmen otopark ile ilgili hiçbir düzenlemeye rastlanılmamıştır. Erişilebilirlik ile ilgili olarak Aksoy tarafından 2006 yılında yapılan çalışmada otopark erişilebilirliğinin benzer biçimde olumsuz ve yetersiz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, kamu ve özel sektörde otopark erişilebilirliğine ilişkin iyileştirmeler yapılması, bu yönde denetimlerin artırılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Resim 5.1. Kamu spor tesisinde erişilebilir otopark düzenlemesi örneği

Kamu ve özel spor tesislerinin girişlerin erişilebilirliğine ilişkin maddeleri kontrol ettiğimizde kamu spor tesislerinde %71,8, özel spor tesislerinde ise %40 ile

sonuçlanmıştır. Bu sonuçlar irdelendiğinde kamu spor tesislerin yine kamuya ait arazilerde yapıldığından bahçesi ve bina girişleri erişilebilirlik standartlarını karşılayacak düzeyde geniş yapıldığı söylenebilir. Kamu tesislerinde bu oranın %71,8 oranında kalmasının en büyük sebebi görme engellilere yönelik düzenlemelerin ya hiç olmaması ya da olanların standartların çok gerisinde kalmasından kaynaklanmaktadır. Kaya E. tarafından 2016 yılında yapılan araştırmada Konya Büyükşehir Torku Arena Stadyumu ile Kelebekler Vadisi Parkı incelenmiş olup bu iki tesisin girişlerinin engelliler için uygun standartlarda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapıların girişlerindeki erişilebilirlik çalışmaları kamu sektöründe daha iyi durumda olduğu söylenebilir lakin özel sektörde bu durum ile ilgili ciddi bilinç çalışması ve caydırıcı yaptırımların konulması gerekmektedir. Özellikle görme engellilere yönelik kılavuz (hissedilebilir) yüzeyler ve camlarda uyarıcı bantların yapılması gerekmektedir.

Resim 5.2. Kamu spor tesisinde erişilebilir bina giriş düzenlemesi örneği

Kamu ve özel spor tesislerin rampalarla ilgili çalışmalarının analizleri doğrultusunda kamu tesislerinde %97,5, özel tesislerde ise %22,5 sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre, kamu tesislerinde yapılan rampaların erişilebilirlik standartlarında olduğu görülmektedir. Özel spor tesislerinde rampa çalışmalarının çok düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir. Engellilerin ulaşım ve erişimlerinde önemli maddelerden biride rampalardır. Rampalar ne kadar uygunsa mekânın hem normal bireyler hem de engelli bireyler tarafından kullanımı artacaktır. Müderrisoğlu H. ve

Kaya S. tarafından 2015 yılında 3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresinde sundukları araştırma olan Engellilerin Rekreasyonel Aktivite Kısıtlayıcıları Düzce Kent Merkezi Örneğinde rampaların anket verilerine göre %45,6 ile yetersiz, %46,4 ile standartlara uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kesik ve ark. (2013) Şişli bölgesindeki kaldırımların engelliler için uygunluğunu belirlemek için yaptıkları çalışmada rampa sayısının yetersiz olduğunu ve kaldırımların rastgele yapıldığını bulmuşlardır. Gökçe (2012) yaptığı araştırmada engelli vatandaşların parkları kullanırken yaşadıkları sorunlar arasında en çok sorun yaratan faktörün rampaların kullanıma uygun olmaması ve yetersiz olmasını belirtmiştir. Yapılan araştırmalardan günümüze kadar kamusal alanda rampalar ile ilgili gelişim gösterildiğini görmekteyiz. Özel sektöre ait ihtiyaç duyulması halinde yapılacak olan rampa düzenlemelerinin standartlarda olması çok önem taşımaktadır. Bundan dolayı yerel yönetimlerde bununla ilgili çalışmaların ciddi bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir.

Resim 5.3. Erişilebilir standartlarına uygun olmayan rampa örneği

Kamu ve özel spor tesislerinde engelli bireylere yönelik erişilebilir tuvalet düzenlemesi sonuçları incelendiğinde kamuda %36,6, özelde ise %0 olarak neticelenmiştir. Bu bulguya baktığımızda kamuda erişilebilir tuvalet çalışmalarının var

olduğu fakat yeterli düzeye gelmediği görülmektedir. Özel spor tesislerinde ise erişilebilir tuvalet örneği hiç rastlanılmamıştır. Şahin'in 2022 yılında yaptığı spor tesislerinin ve eğitim kurumlarının erişilebilirlik standartlarına göre incelenmesi adlı yüksek lisans çalışmasında örnekleminde yer alan toplam 4 spor tesisinden ikisinin uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen sonuçlar ışığında erişilebilir tuvalet düzenlemeleri her iki sektörde de istenilen düzeyde olmadığı görülmüş olup bununla ilgili düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Resim 5.4. Kamu spor tesisinde erişilebilir tuvalet düzenlemesi örneği

Erişilebilir koridor düzenlemeleri başlığında yapılan analiz sonuçlarına göre kamu spor tesislerinde %100, özel spor tesislerinde ise %73,7 ortaya çıkmıştır. Bu başlığın her iki sektörde iyi durumda olduğu söylenebilir. Özel spor tesislerinde koridorlarda yer alan kot farklarını giderici çalışmalar yapıldığında bu oranın çok daha artabileceği söylenebilir.

Resim 5.5. Kamu spor tesisinde erişilebilir koridor düzenlemesi örneği

Dikey mimariye sahip tesislerde erişilebilirlik adına önemli ihtiyaçlardan biri olan asansör başlığına baktığımızda kamu spor tesislerinde %30, özel spor tesislerinde ise %3,6 olarak karşımıza çıkmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre her iki sektörün bu konuda çok yetersiz olduğu görülmüştür. Mamatoğlu'nun 2015 yılında TMMOB Mimarlar Odası'nın dosya 36 da paylaştığı "Türkiye'de Engelliler İçin Erişilebilirlik Uygulamaları Algısı" adlı araştırmasında engelli bireylerin yapıların içinde engellilere uygun asansör bulunmadığı veya uygunsuzluğuna işaret ettiklerini belirtmiştir. Dikey mimariye sahip kamu veya özel tesis fark etmeksizin bu yerlerin bireylerin dolaşımına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Maliyeti yüksek olan asansörler yerine merdiven asansörleri de tercih edilebilir.

Resim 5.6. Erişilebilirlik standartlarına uygun olmayan asansör örneği

Resim 5.7. Asansör kabin içi Braille alfabesi örneği

Tablo 9’da yer alan merdivenlerin erişilebilirliğine ilişkin maddelerin sonuçlarına bakıldığında kamu spor tesislerinde %72,5, özel spor tesislerinde ise %41.2 bulunmuştur. Kamu spor tesislerinde merdiven düzenlemelerinde bu oranın çıkmasının en büyük nedeni, merdiven başlangıç ve bitişlerinde uyarıcı hissedilebilir yüzeyin bulunmaması ve merdiven basamaklarında algılamayı kolaylaştıran farklı renkteki kaymaz şeritlerin kullanılmamasından kaynaklanmaktadır. Kuter ve arkadaşlarının 2017

yılında yaptıkları Kamusal Dış Mekânlarda Engelliler İçin Tasarım adlı araştırmasında örneklem olarak aldıkları parkta yapılan merdivenlerin engelliler için uygun standartlarda olmadığını belirtmiştir. Bina içinde erişilebilirliği arttırmak için merdivenlerde uygun küpeştelerin kullanılması, kaymaz şeritlerin kullanılması, görme engelliler için hissedilebilir yüzeylerin oluşturulması, ortopedik engelliler için lift veya merdiven asansörleri kurulması gibi öneriler sunulabilir.

Resim 5.8. Kamu spor tesisinde erişilebilir merdiven düzenlemesi örneği

Batman’da örneklem olarak alınan kamu ve özel sektör spor tesislerinin engelliler için erişilebilirlik düzenleme kriterlerine göre yapılan değerlendirmelerin yüzdeler dağılımlarına baktığımızda kamu spor tesisleri %61,1, özel spor tesisleri ise %25,4 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında Batman ilindeki kamu spor tesislerinin özel spor tesislerindeki erişilebilirlik düzenlemesinden daha iyi durumda olduğu söylenebilir.

Resim 5.9. Kamu spor tesislerinde erişilebilirlik çalışması örneği

Günümüzde sosyal hayata entegre konusunda engelli bireyler her açıdan zorluk yaşamaktadırlar. Toplumun düşünce yapısı ve bu düşüncenin sonucunda oluşturulan çevrenin yapısal ve fiziksel sınırlılıkları kadar engelli bireyler sosyal hayata uyum sağlamaktadır. Gelişmişlik ne kadar artarsa kaldırımların yüksekliği o kadar azalmış düşüncesiyle hareket edip yapılacak her türlü yapı, planlama ve tasarımların “herkes için erişilebilirlik” anlayışına uygun olması gerekmektedir.

Spor tesisleri, spor sahaları, rekreasyonel alanlar engellilerin sosyal çevreye ve sosyal hayata katılım sağlayabilmeleri için çok mühim yerlerdir. Alan yazında yapılan araştırmalarda genellikle bu alanlardaki kot farkını giderecek ya rampaların bulunmaması yada rampaların standartlara uygun olmamasından yaşanan zorluklar öne çıkmıştır. Aynı zamanda aletlerin ergonomik olmaması, tekerlekli sandalyelerin geçişi için alanların dar olması, engellilere uygun otopark yetersizliği, zeminlerde kılavuz yüzeylerin olmaması, tuvaletlerin erişilebilir olmaması gibi zorluklar tespit edilmiştir. Alan yazındaki bu sonuçlara baktığımızda yerel yönetimlerin yapacağı her türlü yapı ve donatıların engelli bireyler düşünülerek herkes için ergonomik olmasına dikkat edilecek şekilde planlanmalıdır.

Erişilebilirlik ile ilgili toplumda bilgilendirme çalışması yapılmalı ve kamuoyu oluşturulmalıdır. Bütün kamu kurum ve kuruluşların yapacağı her türlü yapı ve tasarımların engellilere uygun olacak şekilde yapılması ve özele örnek olunması gerekmektedir. 1997 yılındaki KHK, 2005 yılındaki KHK, 2012 yılındaki uzatma, 2015

yılındaki uzatma 2018 yılındaki uzatma ve 2021-2025 Erişilebilir-Ulaşım Stratejisi ve Eylem Yılına baktığımızda yeterli ve istenilen düzeyden çok geri kaldığı görülmektedir. Bundan dolayı erişilebilirlikle ilgili ülkemizde yatırım planları oluşturulmalı ve kamuoyunda ciddi bir bilinçlendirme çalışması yapılmalıdır. Erişilebilirlik standartlarına uymayan yapılar için caydırıcı nitelikte cezalar verilmeli, erişilebilirlik standartlarına uyanlar için ödül sistemi getirilmelidir. Söz gelimi Yüksek Öğrenim Kurumlarında erişilebilirlik çalışmalarına göre bayrak ödülleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın başlattığı Engelsiz Okul Modeli gibi sistemler diğer kurum kuruluşlarada getirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aksoy, T. M., 2006, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Bünyesinde Bulunan Spor Salonlarının Kullanıcı İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Bolu, 32-49.
- Anonim, 1990, Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi Cilt 19, (Sak-Spo), *Ana Yayınevi*, İstanbul.
- Anonim, 1993, Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi Cilt 21, *Milliyet Yayınları*, İstanbul.
- Americans With Disabilities Act, 2021, Engelli Amerikalılar Yasası, *Guide to citing Internet sources* [online], <https://www.ada.gov/> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- Aracı H., 1999, Okullarda Beden Eğitimi, *Bağırgan Kitap Yayınevi*, Ankara, 10-486.
- Aydeniz, A. ve Şendur, F., 2003, Ortopedik Engelliler İçin Mimari Düzenlemeler, *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi*, 3(3), Ankara, 35-45.
- Bahadır, B., 2014, Parklarda Erişilebilirliğin Engelliler Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 45-75.
- Başaran, E., 1984, Yönetime Giriş, *A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları*, Ankara, 100-150.
- Bileyci, O., 2015, İsveç Cimnastiği Anlayışının Türk Spor Tarihine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 15-35.
- Çakmak, N., M., 2006, Türk Kamu Hukuku Açısından Engellilerin Hukuki Statüsü, Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 180-230.
- Çetin, N., 2012, Toplum Sağlığı İçin Nerede, Niçin, Nasıl Spor Yapılır, *Hakan-Turna Yayınevi*, Ankara, 50-150.
- Demirci, N., 1986, Sporda Yönetim, Teşkilatlanma ve Organizasyonlar, *Milli Eğitim Basımevi*, Ankara, 10-117.
- Devlet İstatistik Kurumu., 2004, Ankara, 1-100.
- Doğu, G., 1990, Spor Tesislerinin Planlanması, *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyum Bildirisi*, Ankara, 1-100.
- Ekenci, G. ve İmamoğlu, Faik, A., 2002, Spor İşletmeciliği, *Nobel Yayınevi*, Ankara, 50-100.
- Erişilebilirlik Uzmanı, 2021, Erişilebilirlik Standartları, *Guide to citing Internet sources* [online], <https://erisilebilirlik.prohes.com.tr/> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- Erkan, N., 1998, Yaşam Boyu Spor, *Boyut Yayınevi*, Ankara, 10-144.

- Erkal, E. M. ve Ayan, D. ve Güven, Özbay., 1998, Sosyolojik Açıdan Spor, *Der Yayınları*, İstanbul, 104-106.
- International Labour Organization, 2021, *Guide to citing Internet sources* [online], <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- İmamoğlu F. A. ve Ekenci G., 2002, Spor İşletmeciliği, *Nobel Yayınevi*, Ankara, 80-84.
- İşler, H., 2013, Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri Rehber El Kitabı, *Berdray Yayınevi*, İstanbul, 10-384.
- Karaca, S., 2002, Spor Tesislerinin Kullanımı Açısından Sporcuların İstek ve Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 65-75.
- Karagenç, O. ve Ünügür S. M., 2002, Toplu Konut Alanlarında Simgesel Performans Sorunu, *İTÜ Dergisi, Mimarlık, Planlama, Tasarım, Cilt:1 Sayı:1*, 10-20.
- Karaküçük, S., 2001, Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme, *Bağırhan Yayınevi*, Ankara, 10-55.
- Karasar, N., 2012, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, *Nobel Yayınevi*, Ankara, 10-100.
- Kaya, E., 2016, Engelli Bireylerin Rekreatif Faaliyetlere İlişkin Tutumları Ve Sportif Rekreasyon Alanlarının Engellilere Uygunluk Düzeylerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Sakarya, 70-81.
- Kaya, S., 2015, Düzce Kent Merkezi Yaya Yollarında Engelli Erişilebilirliği, Yüksek Lisans Tezi, *Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Düzce, 150-200.
- Kesik, O. A. ve Demirci, A. ve Karaburun, A. 2013, Büyükşehirde Yaşayan Engelli Yayalar İçin Kaldırımların Analiz Edilmesi Şişli Örneği, *Doğu Coğrafya Dergisi, Cilt 18 (30)*, 135-200.
- Kuter, N. ve Çakmak, M., 2017, Kamusal Dış Mekanlarda Engelliler İçin Tasarım Ankara Seğmenler Parkı Örneği, *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi Cilt 3 (2)*, 93-110.
- Mamatoğlu, N., 2015, Türkiye’de Engelliler İçin Erişilebilirlik Uygulamaları Nasıl Algılanıyor?, Engelli *Mühendis Mimar ve Şehir Plancıları Sempozyumu*. Ankara, 61-70.
- Müftüoğlu, U., 2006, Tekerlekli Sandalye Kullanan Bedensel Engellilerin Kentsel Mekanları Kullanım Olanaklarının Trabzon Kent Merkezi Örneği Üzerinde İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Karadeniz, 75-95.
- Mülayim, A. ve Özşahin, B., 2011, Bedensel Engellilerin Konaklama Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme, *Öz-Veri Dergisi, Cilt 7 (2)*, 1663-1684.

- Orkunoğlu, O., 1985, Voleybol Antrenörün El Kitabı, *Voleybol Federasyonu Yayını*, Ankara, 10-18.
- Öğretici H. ve Karcılılar A., 2005, Morpa Spor Ansiklopedisi Cilt 4, *Morpa Kültür Yayınları*, İstanbul, 100-500.
- Özyılmaz, H., 2022, Toplu Konut Yerleşimlerinin Engelsiz Tasarım Bağlamında Değerlendirilmesi: Diyarbakır Şilbe Örneği, *Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Diyarbakır 29-68.
- Salman, M., 1992, Ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne Ait Olan Spor Salonlarının Kapasite ve Dağılım Yönünden Değerlendirilme ve Mevcut Durumun Tespiti, *Spor Bilimleri II. Ulusal Sempozyumu Bildirileri*, Ankara 1-75.
- Serdaroğlu, M., 2002, Olimpiyat Tarihi ve Türkiye'nin Olimpiyatlardaki Durumu, Yüksek Lisans Tezi, *Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Niğde, 25-50.
- Spor Şurası*, 1990, *Türk Sporunu Uygulama Politikası Komisyon Raporu*, Ankara, 12-15.
- T.C Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Erişilebilirlik Stratejisi Ve Eylem Planı 2021-2025.
- Türk Standartları Enstitüsü, 2021, online araştırma, <https://www.tse.org.tr> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- United Nations Guide to citing Internet sources [online], <http://www.un.org/esa/socdev/enable/designm/index.html> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- Yetim, A., 2000, Sporun Sosyal Görünümü, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 5, Ankara 10-155.
- Yörük, Ü. K., 2003, Turizm Yapılarının Tasarımında Engelli Etmeninin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi*, İstanbul 80-90.
- World Health Organization, 2021, *Guide to citing Internet sources* [online], <https://www.who.int/> [Ziyaret Tarihi: 10 Aralık 2021].
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, (2005), T.C. Resmi Gazete, 25874, 13 Temmuz 2005.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, (2004), T.C. Resmi Gazete, 25531, 23 Temmuz 2004.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, (2005), T.C. Resmi Gazete, 25745, 4 Mart 2005.

EKLER

EK-1 Spor Tesisleri İçin Erişilebilirlik Tespit Formu

TESPİT YAPILAN YER			
Erişilebilirlik konusunda gerekli çözümlerin üretilebilmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmalarına bir bütünlük ve plan çerçevesinde başlamalarının sağlanması ve ülke çapında konuya ilişkin bilinç ve duyarlılık oluşturulması amacıyla, “2010 Yılı Herkes İçin Ulaşılabilirlik Eylem Yılı” ve “2021-2025 Erişilebilir-Ulaşım Stratejisi ve Eylem Planı” ilan edilmiştir. Eylem Yılı kapsamında hazırlanan Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Eylem Planı, Yüksek Planlama Kurulu’nun 25.10.2010 tarihinde 2010/35 sayılı Kararı ile kabul edilmiş ve 12 Kasım 2010 tarihli ve 27757 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonunda Erişilebilirlik konusunda binalar için tespit formu 10 başlık ve 126 sorudan oluşmaktadır. Spor tesisleri tespit formu ise uzman görüşlerine başvurularak erişilebilirlik konusunda asgari düzenlemeleri karşılayacak şekilde 7 başlık ve 62 Soruya indirgenmiştir. Tespit formundaki soruya “evet” yanıtı verilmesi durumunda soruya konu olan kullanımın “erişilebilir” olduğunu ancak soruya “hayır” yanıtı verilmesi durumunda soruya konu olan kullanımın “erişilebilir” olmadığı anlaşılmaktadır.			
NO	SORULAR	EVET	HAYIR
OTOPARKLAR			
1	Otopark alanının %5'i engelli araçlarına ayrılmış mıdır?		
2	Engellilere ayrılan park yerleri bina girişine ve/veya asansör ve merdivenlere en yakın yerde konumlandırılmış mıdır?		
3	Otopark girişinden itibaren yerde ve kolon, duvar gibi yüzeylerde engelli otoparkına yönlendirmeler yapılmış mıdır?		
4	Engelli otopark alanları uygun boyutlarda mıdır? (Toplam alan 3,5m)		
GİRİŞLER			
1	Bahçe yolunun yüzeyi düz, sabit, dayanıklı ve ıslak-kuru halde kaymayan malzeme ile kaplanmış mıdır?		
2	Yürüyüş güzergâhına dik yerleştirilmiş su oluğu bulunuyorsa üzeri kapatılmış mıdır?		
3	Bahçe girişi ve bahçe yolu üzerinde bulunan kot farkı için rampa yapılmış mıdır?		
4	Bahçe yolunda erişimi engelleyen malzemeler (tabela-süs bitkileri-reklam panoları) arındırılmış mıdır?		

5	Bina girişleri düzayak mıdır?(kabul edilebilir seviye farkı ± 0.6 cm'dir)		
6	Ana giriş kapılarının temiz geçiş genişliği en az 100 cm midir?		
7	Bina içinde görme engellileri yönlendirecek hissedilebilir yüzey (uyarıcı yüzey ve kılavuz iz) yapılmış mıdır?		
8	Bina giriş kapılarında büyük cam yüzeyler varsa yerden 130 cm - 140 cm yükseklikte birinci düzey ve 90 cm - 100 cm yükseklikte ikinci düzey, 7,5 cm genişliğinde uyarıcı renkli bir bant var mıdır?		
9	Bina girişlerindeki çiçeklik, tabela, çöp kutusu vb. nesneler geçişe engel oluşturmayacak şekilde yerleştirilmiş midir?		
10	Kapı açık durumdayken bina girişi önünde en az 150 cm x 150 cm'lik temiz manevra alanı var mıdır?		
11	Girişte banko varsa en az bir adedi veya bir bölümü, en az 90 cm uzunluğunda, alt kotu yerden en az 75 cm, üst kotu yerden en fazla 86 cm yükseklikte ve en az 60 cm derinliğinde diz boşluğuna sahip midir ya da bu ölçülere göre ayarlanabilir nitelikte midir?		
RAMPALAR			
1	Bina girişinde rampa var mıdır?		
2	Rampa eğimi %6'dan az mıdır?		
3	Rampanın temiz geçiş genişliği en az 90 cm midir?		
4	Rampa ve sahanlıkların duvar bulunmayan tarafında en az 5 cm yüksekliğinde koruma bordürü var mıdır?		
5	Bina ana giriş zemin döşemesinde ve rampa yüzeyinde ıslak ve kuru durumda kaygan olmayan malzeme kullanılmış mıdır?		
6	Bina ana giriş zemin döşemesinde ve rampa yüzeyinde düz, sert, sabit malzeme kullanılmış mıdır?		
7	Rampanın her iki yanında 90 cm ve 70 cm yükseklikte iki ayrı kesintisiz küpeşte(tutamak) var mıdır?		
8	Küpeşte, rampanın başlangıcından 30 cm önce başlamakta ve bitiminden itibaren 30 cm devam etmekte midir?		

TUVALETLER			
1	Tüm engelli tuvaletlerine engelsiz ulaşım sağlanıyor mu?		
2	Engelli tuvaletlerinin kapısının temiz geçiş genişliği en az 90 cm midir?		
3	Engelli tuvaletlerinin kapısı dışarı açılıyor mu?		
4	Engelli tuvalet kabinleri içinde tekerlekli sandalyeliler için en az 150 cm x 150 cm genişliğinde net manevra alanı var mıdır?		
5	Klozetler yerden en az 43 cm, en fazla 48 cm yükseklikte midir?		
6	Klozetlerin her iki tarafında yerden 70 cm - 80 cm yükseklikte tutunma barları var mıdır?		
7	Duvar tarafında olmayan tutunma barları hareketli midir?		
8	Engelli tuvaletlerinde acil durum çağrı aparatı var mıdır?		
9	Sifon kolları yerden en fazla 112 cm yükseklikte midir?		
10	Kâğıt havluluk ve sabunlukların yerden yüksekliği 80-110 cm arasında mıdır?		
11	Aynaların alt kenarının yerden yüksekliği en fazla 90 cm midir?		
12	Lavabo en fazla 86 cm yüksekliğinde mi ve altında 75 cm yüksekliğinde ve en az 20 cm derinliğinde diz boşluğu var mıdır?		
KORİDORLAR			
1	Tüm dolaşım alanları boyunca engellerden (çöp kutusu, su sebili, çay kahve makinesi vb.) arındırılmış en az 110 cm geçiş genişliği var mıdır?		
2	Baş seviyesi üzerinde bulunan engeller yerden en az 220 cm yükseklikte midir?		
3	Kapıların temiz geçiş genişliği en az 90 cm midir?		
4	Tekerlekli sandalyeliler için sirkülasyon alanlarında belirli aralıklarla 150 cm x 150 cm'lik manevra alanları var mıdır?		
5	Tüm dolaşım alanlarında kolay hareket sağlayan düz, sert ve sabit malzeme kullanılmış mıdır?		
6	Dolaşımın sürekliliğini engelleyici kot farklılıkları giderilmiş midir?(kabul edilebilir seviye farkı $\pm 0,6$ cm'dir.)		

7	Tüm dolaşım alanları iyi aydınlatılmış mıdır?		
8	İç mekânlardaki mobilya düzenlemeleri minimum geçiş genişliklerini (en az 90 cm) sağlayacak şekilde yapılmış mıdır?		
ASANSÖRLER			
1	Girişten asansörlere engelsiz ve kısa mesafede ulaşım sağlanmış mıdır?		
2	Asansör kapıları sensörlü ve otomatik midir?		
3	Kapıların temiz geçiş genişlikleri en az 90 cm midir?		
4	Kabin içi ve dışı kontrol düğmelerinin yerden yüksekliği 90 cm - 120 cm arasında mıdır?		
5	Kabin içi ve dışı kontrol düğmelerinde kabartmalı veya Braille alfabeli rakam ve yazılar var mıdır?		
6	Asansör kapıları açıldığında kabin zemini, kat zemini ile aynı seviyede midir?(kabul edilebilir seviye farkı $\pm 0,6$ cm'dir)		
7	Her katta asansör kapıları önünde en az 150 cm x 150 cm'lik bir alan bırakılmış mıdır?		
8	Kabin içinde ve dışında asansörün çağırıldığını ve kata geldiğini gösteren sesli veya görsel uyarı sistemleri var mıdır?		
9	Kabin içi net boyutları en az 120 cm x 150 cm midir?		
10	Kabin içinde, yerden 85 cm - 90 cm yükseklikte tutunma barları var mıdır?		
11	Rakam, yazı ve semboller bulundukları zeminle zıt renkte midir?		
MERDİVENLER			
1	Merdivenler görme engellileri korumak amacıyla yürüyüş istikametine dik olarak konumlandırılmış mıdır?		
2	Basamak genişliği en az 28 cm -32 cm midir?		
3	Basamak yüksekliği en fazla 15 cm - 18 cm midir?		
4	Merdiven basamaklarının ön kenarında algılamayı kolaylaştırıcı farklı renkte kaymaz şeritler kullanılmış mıdır?		
5	Görme engelliler için merdiven başlangıç ve bitişlerinde merdiven genişliği boyunca ve basamak genişliği kadar boşluktan sonra uyarıcı hissedilebilir yüzey var mıdır?		

6	Küpeşte, merdivenin başlangıcından 30 cm önce başlamakta ve bitiminden itibaren 30 cm devam etmekte midir?		
7	Merdivenin her iki yanında kesintisiz küpeşte(tutamak) var mıdır?		
8	Trabzanlar ve küpeşteler dayanan bir kişinin vücut kütlesini çekebilecek şekilde emniyetle tutturulmuş mudur?		

